

2012 m. spalio 26 d., penktadienis

Nr. 38 (1006) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

Broniaus Kutavičiaus 80-mečiui

4

Slovénijos jaunimo teatro gastrolės

5

Kino festivalis „Scanorama 2012“

7

Arno Anskaičio meno projektas

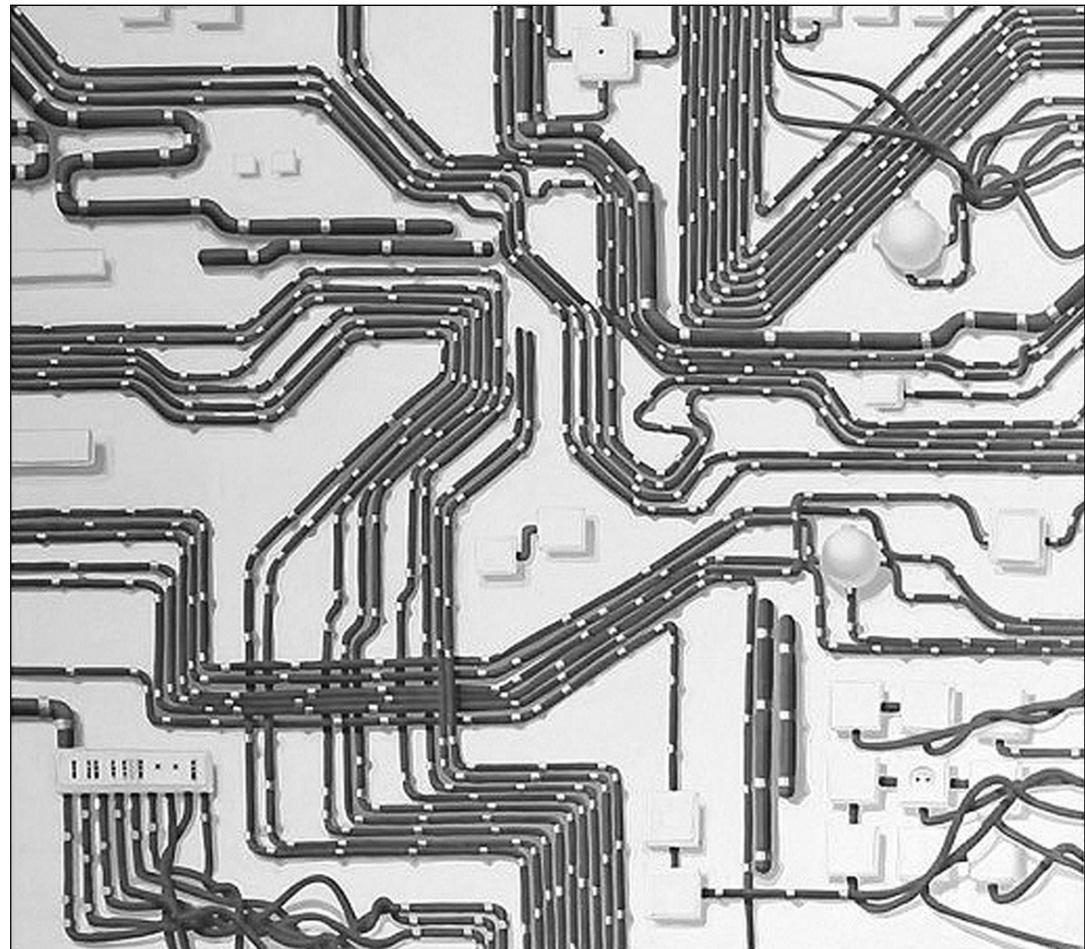
8

„Ad hoc: nepatogus kinas“ svečiai iš Suomijos

9

Nauji filmai – „Kazino aplėšimas“

Magone Šarkovska. „Cirkuliacijos sistema“. 2012 m.

Iššūkis ar konstatavimas?

Jaunojo tapytojo prizas

Vidas Poškus

Nekyla jokių abejonių, kad projektas „Jaunojo tapytojo prizas“ yra vienas iš tų sumanymų, kuris bent jau viešojoje erdvėje tapybai, kaip vienai iš meno (galbūt ir šiuolaikinio) disciplinų, suteikia jeigu ne prestižinį statusą (ar bent dalį jo), tai bent jau tokią regimybę. Tradiciniu ši projekta galima vadinti todėl, kad jis ne tik vyksta ketvirtą kartą, bet ir, įgaudamas vis didesnes apimtis, plečia savo geografinės ribas. Jau antrą kartą Jame gali dalyvauti jaunieji menininkai iš Latvijos bei Estijos.

Tapybos respektabilumas yra be galio reliatyvi sąvoka, ypač turint

omenyje nevienalytę auditorijos gradaciją. Akivaizdu, kad žiūrovai, paprasti mirtingieji – tie žmonės, kurie nepriklauso meno sferai, tačiau ja domisi, – girdėdami apie šį projektą bent viena ausimi, apsilankę parodoje ir ją apžiūrėjė iš tiesų patiki, kad visa tai, kas yra eksponuojama, galima priskirti prie geriausių ir šauniausių dalykų, vykstančių bent jau pastarųjų metų jaunojoje Lietuvos (ir ne tik jos, bet ir Baltijos šalių) tapyboje. „Jaunojo tapytojo prizo“ faktas, turint neblogai vykdomą viešųjų ryšių kampaniją, suteikia tapybai menamo prestižo socialinius aspektus. Lygiai taip pat savaiminė keramikos ar tekstilės, kaip autonomiškų meno

sričių, vertė visuomenėje išaugtų sukurus „Viduriniojo amžiaus puodžiaus premijos“ ar „Senojo tekstilininko taurės“ nominacijas. Kick-vienas bent kick keramika, tekstile ar menu apskritai besidomintis individus tikrai įdėmiau pažvelgs (jeigu jam bus suteikta tokia galimybė ir teisė informuojant, reklamuojant ir kitaip propaguojant) į tokiuose konkursuose dalyvaujančių kūrinių visumą ar bent į nugalėtojus.

Dar akivaizdžiau, kad kita tikslinė publikos dalis – kritikai, meno vadybininkai ir į juos panašūs (optimistiškai noriu tikėti, kad jų tokių yra ir bus dar daugiau), o ir patys

NUKELTA | 6 PSL.

Muzika, pakeitusi laiką

Muzikologų konferencija, skirta Broniaus Kutavičiaus 80-mečiui

Dvidešimto amžiaus Baltijos muzikos recepcija, aktualieji 7-ojo dešimtmečio muzikos istorijos ypatumai, kaip muzikoje gimsta nacionaliniai herojai – šiuos klausimus 2012 m. rugpjūčio 12 d. svarstė tarptautinės diskusijos Vilniuje dalyviai: prof. Donatas Katkus, muzikologė Vita Gruodytė (Prancūzija), etnomuzikologas Valdis Muktupāvelas (Latvija), Estijos nacionalinio transliuotojo „Klassikaraadio“ direktorė Tiia Teder ir įrašų kompanijos „Toccata Classics“ vadovas Martinas Andersonas (Jungtinė Karalystė). Diskusija buvo surengta kaip tarptautinės Baltijos muzikologų konferencijos „Muzika, pakeitusi laiką: Baltijos kraštų kūrybos proveržis po 1970 m.“, šiemet skirtos lietuvių kompozitoriaus Broniaus Kutavičiaus 80-mečiui, renginys.

Diskusiją moderavo muzikologė Veronika Janatjeva. Siūlome susipažinti su pagrindinėmis jos mintimis.

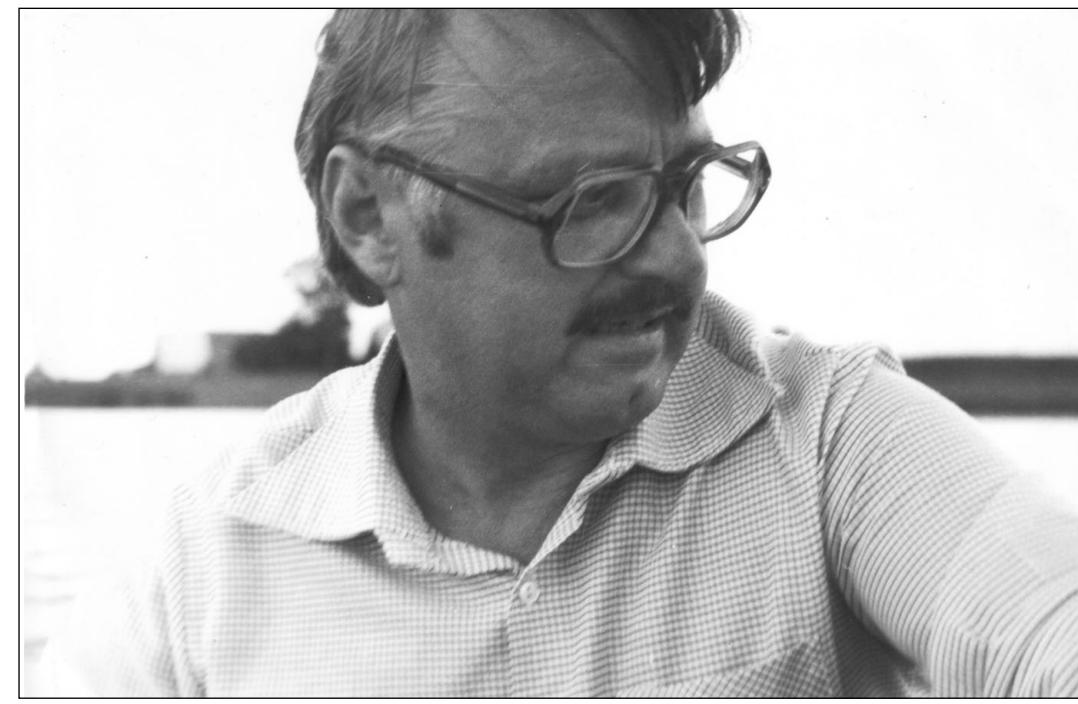
Veronika Janatjeva: Pirmiausiai noriu kreiptis į Donatą Katkų – Jūs, kaip muzikos kritikas ir atlikėjas, debiutavote praejusio amžiaus 7-ojo dešimtmečio viduryje, tuomet turėjote ir susipažinote su Bronium Kutavičiumi?

Donatas Katkus: Susipažinau su juo apie 1960-uosius, kai trečiam konservatorijos aukštę studentai lošdavo šachmatais – tarp jū ir Kutavičius. Tie lošimai buvo savotiški, nes čia pat pratrūkdavo kokia diskusija, pokalbis. Jau buvo prasidėjęs chruščiovinis atšlimo laikotarpis ir bendra atmosfera keitėsi; muzikoje jau nebuvò žiūrima gricžtų normatyvinės dalykų, pavyzdžiui, reikalaujama vien socialistinio realizmo, arba kad tautinėje muzikoje būtini turėti būti liaudies dainos citata ir pan. Buvo prasidėjusios kalbos apie „šviežią“ harmoniją – tai reiškė, kad kai kur jau galėjo atsirasti koks nors septakordas ar mažytė sekunda. (Iki tol, atsimenu, buvo kritikuojamas Stasys Vainiūnas – kad panaudojo sutartines – sekundas!) Visi tuomet žavėjomės Prokofjevu. Ir vienas pirmųjų Kutavičiaus kūrių buvo sonata smuikui, kurią ir dabar galima pavadinti pui-kiu prokofjevišku kūriniu (jį ir šiandien dažnai grojama LMTA Kamerinio ansamblio katedroje). Baigdami konservatoriją, mes su Kutavičiumi labai susidraugavom. Man jis pasakodavo, kaip rašo, kas jis kankina. Būdavo, nucinam pas Osvaldą Balakauską, ateina Feliksas Bajoras, Antanas Rekašius – kokios ten būdavo fantastiškos diskusijos, pavyzdžiui, apie muzikos paskirtį, kokia muzika turėtų būti. Visų netenkino socialistinės realizmas, ta normatyvinė romantiškė estetika. Atsimenu, buvau labai susižavėjės, kai Julius Juzeliūnas paraše savo pirmajį Styginių kvartetą, o Algirdas Ambrazas ant lentos išraižė jos schemas – tai buvo taip nauja, pradėta kalbėti ne apie „šviežią“ harmoniją, o apie struktūrą. Balakaus-

kas atvežė supratimą apie Vienos klasikus – Veberną, Bergą. Kutavičius nekentė patoso. Patoso redukavimas buvo susijęs su daugiakalbiškumo redukavimu. Jis atsisakydavo to, kas muzikoje nereikalinga. Jo Sonatoje smuikui nėra nicko ne-rikalinga – viskas taip kompaktiška. Tuomet daugelis mūsų kompozitorų važiuodavo į „Varšuvos rudenį“, ir Bronius sukūrė pirmajį styginių kvartetą, tokį sonoristinį, bet iš tiesų ten irgi buvo visiška redukcija – viskas išdėstyta labai aiškiai ir paprastai. Tada pamatėm, kad jis kažkoks kitoks nei lenkai; jis nebuvò ir tautinis, nors mes dabar jam priklajavom tą etiketę. Aš grojau visus Kutavičiaus kūriinius, parašytus styginiams (išskyrus sonata smuikui). Taigi mes (Vilniaus kvartetas, – Ž. S.) buvom pirmi to kvarteto atlikėjai. Kai jis pagrojom, mums buvo pasakytu: „Kad Kutavičiaus nebūtų jūsų repertuarė“, tačiau mes jis ir toliau grojom, ir mūsų niekas nesunaikino. O kvartetas labai gražus, kaip ir visi Kutavičiaus jaunystės kūriiniai, – juose tiek visokių idėjų, net ir tokų, kurių jis paskui nevestė. Po kurio laiko Kutavičius paraše sonatą altui (1969, – Ž. S.), aš ją grojau viename vyriausybiniame koncerte. Po koncerto iščiau iš salės, matau, stovi Balsys Dvarionas, sako: „Tas Kutavičius – geras kompozitorius.“ Taigi net jis, visos tarybinės muzikos fundamenteitas, atkreipė į jį dėmesį. Sonatoje altui buvo labai stipri redukcija, pavyzdžiui, kanonas yra tik kanono užuominia, bet jis tokia užuominia, kad daugiau nicko ir nereikia. Kutavičius tada dar nebuvò repetityvistas.

O po „Panteistinės oratorijos“ premjeros filharmonijoje atsistoję Jonas Švedas pasakė, kad mums tokios muzikos nereikia, kad čia tiesiog išsityciojimas iš jos. Visi tylėjo, o mes po koncerto iščių sakom: „Boni, laikykis, tu puikus kompozitorius, kūriny fantastiškas!“ Mano vaidmuo svarbus ne tik kaip atlikėjo, bet ir dėl to, kad aš ir dar keli draugai sudarėme tą aplinką, terpę, kurioje jis galėjo jaustis patogiai, nes jis visi beviltiškai „sudirinėjo“.

Tuo metu vyko įdomios diskusijos dėl muzikos lietuviškumo – prasmės diskusiją tarp Balakausko ir Vytauto Landsbergio. Balakauskas laikėsi nuomonės, kad lietuviškumo savaimė nėra – yra lietuvių kompozitorius, kuris rašo muziką taip, kaip ją suvokia. O Landsbergis sakė, kad reikia remtis liaudies muzika, jos intonacijomis. Kaip žinome, Juzeliūnas buvo sukūrės net ištisą teoriją tų būdingųjų ląstelių, kuriomis naudodamies kursime muziką ir ta muzika taps lietuviška. Tose mūsų neformaliose diskusijose labai greitai ir susiformavo pagrindiniai mūsiškių kompozicinių principai – pavyzdžiu, Balakauskas laikėsi pozicijos, kad muzikos medžiaga lemia muzikos prasmę. Ku-

Bronius Kutavičius. 1979 m. liepa

NUOTRAUKA IŠ ŠEIMOS ARCHYVO

tavičius to neginčijo, bet iš kartos surado savo asociatyvinę erdvę, ypač per repetityvinę muziką. Čia irgi paradoktas. Pasaulijye jau buvo tos repetityvinės muzikos, bet jis absoliučiai natūraliai, atsispirdamas nuo lietuviškos muzikos, nuo mūsų sutartinių, savo radikalumu, viskai ribodamas, mažindamas, nedaugžodžiaudamas, – ją atrado ir tai nebuvò kieno nors sekimas. Prisimenu, kai su orkestru Vroclave grojom Kutavičiaus „Jeruzalės varthus“, specialiai pasiklausyti atvažiavo Krzysztofas Pendereckis. Jis atėjo pas mane į užkulisius, pasiėmė partitūrą, vartę, žiūrėjo, klausė, o po kurio laiko paraše „7 Jeruzalės varthus“ (1996, – Ž. S.). Ir dabar niekas nieko nebeįrodys. Su pirmaisiais Kutavičiaus kūriinius irgi būdavo panašiai – dažnai pripaišydavo kažkokias svetimas įtakas tam, ką jis darė visiškai originaliai.

V.J.: Jūs kalbate apie savą muzikų terpę, ratelius, kurių buvo sovietmečiu. Tokie „virtuvinių“ pokalbiai įkvėpdavo, veikė vienjiančiai. Bet maždaug 8-ojo dešimtmečio viduryje atėjo laikas, kai lietuvių modernioji muzika vis dėlto išsiveržė į virtuvius, tarsi pradėjo pretenduoti į platesnį kultūrinį kontekstą, tapo bendrumo išraiška. Ar negalima būtų to sieti su M.K. Čiurlionio šimtmeciu, 1975 metais, kai buvo parašyta nemažai ryškių modernių kūriinių – Kutavičius paraše „Dzūkiškas variacijas“, kiek vėliau sonatą „Ad patres“, Balakauskas 1975-aisiais sukurė „Kalinų sonatą“, Jurgis Juozapaitis – simfoniją „Rex“, vėliau „Zodiaką“ pagal Čiurlionį ir t.t.? Ar Jūs sietumėte modernios lietuvių muzikos išsijimą į platesnę auditoriją su šiuo laikotarpiu? Gal tuo metu pradėjo formuotis ir nacionalinio herojaus samprata, simbolio, kurį galėtume iškelti kaip naujujų laikų tautinė herbojų? Ar tai nebuvò pirmaviausia siejama su Kutavičiumi?

D.K.: Jūs visiškai teisi. Jeigu kalbėtume apie tam tikrą lietuviškumo simbolį, be abejonių, tai buvo

Kutavičius. Kas dalyvavo tame rately? Rekašius su savo ironija, Bajoras su savo koncepcija instrumentiškai perrašyti lietuviško dainavimo manierą, Kutavičius su visiškai kita pasaulėjauta ir Balakauskas su savo struktūromis – kokie visi skirtinė! Pirmas tų idėjų išėjimas į viešumą buvo labai savotiškas. Atrodo, 1976 m. vyko Kompozitorų sąjungos plenumas, ir Jame dalyvavo tokis muzikologas iš Vokietijos. Kompozitorų sąjungoje po koncertų visa da vykdavo aptarimai. Tas vaikinas atsistoja ir sako: „Man labai patiko...“ Visi laukia, kad pasakytu: „Balsys“, o jis sako: „...Kutavičius, Balakauskas – kokių jūs turit kompozitorų!“ Tai buvo tarsi sprogesių bomba, kai subyrėjo ta dirbtinė hierarchija, kur buvo nustatyta, kas kokią vietą užima, o žmogus iš šalių pasakė, kad yra visai ne taip... Ir tai tapo dideliu impulsu pokyčiams. Apskritai Kompozitorų sąjungos perklauso buvo labai liberalios, negali lyginti su 7-ojo dešimtmečio pradžia, kai pagrindinė diskusija būdavo apie tai, ar muzika atitinka pavadinimą ir ar buvo panaudota „šviežia“ harmonija. Aptarimai buvo labai geri, ir tai didelis leidusio jiems vykti Vytauto Laurušo nuopelnas. Atsirado nauja karta, kuri norėjo būti pagirta ne Centro Komitetu, o Bajoro arba Balakausko; formavosi laisva muzikinė aplinka. Ir būtent tuo laiku Kutavičius tapo mūsų nacionalinio identiteto simboliu, jis žengė visai savitus žingsnius.

Niekad neužmiršiu Krzysztofo Drabos (lenkų muzikologo, – Ž. S.) reakcijos po to, kai buvo atliktos Kutavičiaus „Paskutinės pagonių apeigos“ – jis buvo tiesiog prirenktas, iki ašarų. Kutavičius sąmoningai ar nesąmoningai pradėjo daryti tai, kas reiškia mūsų lietuvišką mentalitetą, ir kartu jis kūrė muziką, kuri buvo visiems suprantama. Kuo labiau tautiška, tuo įdomesnė visam pasauliui.

V.J.: Nuo 1970-ųjų Kutavičius paraše nemažai kūriinių, kurie išvirtinė

NUKELTA J 3 PSL.

Muzika

ATKELTA IŠ 2 PSL.

būdas. Alternatyvus požiūris reiškė ir atsisakymą nuo modernizmo, kilo postmodernizmas, o viena iš jo idėja buvo ieškoti savo šaknų. Žmonės pradėjo ieškoti autentikos, pavyzdžiu, Amerikoje imta groti ne bliūžą, jau patyrus komercinėjai, o ieškoti tikrų Luizianos bliuzo pateikėjų. Europoje kilo autentiškos barokos muzikos atlirkimo sėjūdis – imta groti ne romantizmo epochos instrumentais, o rekonstruotais autentiškais žemesnio derinimo instrumentais ir t.t. Europoje savų šaknų ieškojimas labiau susijęs su folkloru, ir Šiaurės, ir Vidurio Europos folklorinis judėjimas puikiai įsiliejo į ši visuotinį harmoningesnio gyvenimo ieškojimą. Pavyzdžiu, kompozitorius Paulas Dambis pasakojo, kaip 1958 metais Latvijoje buvo nuspręsta, jog kompozitoriai ir muzikologai turi rinkti liaudies muziką, susipažinti su autentika. Jems atsivérė viisiškai kitas pasaulis. Čia susidūrė sovietinių sceninių folkloras, kuris teigė romantizmo idėjas, ir autentiška tradicija – tai buvo sprogimas. Aišku, jo poveikį pajutome ne iškart, jei kompozitoriai kūryboje vėliau pasitelkdavo folklorą, tai jau nebe liaudies dainų išdailas, aranžuotes dainų ir šokių ansambliams (kur šis sceninių kanonas buvo sovietmečio komercinės reiškinys). Manau, kad lietuviai padarė didelę įtaką latvių folkloriniam judėjimui. 1968-jeji buvo labai svarbus Europos kultūros istorijoje – prancūzų studentų neramumai, Prahos pavasaris, „The Beatles“ judėjimas ir panašiai, o jau 1969 metais i Lietuvą su paskaitomis atvažavo Marija Gimbutienė, studentai, menininkai ėmėsi atkurti Ratos šventes – tai jau buvo naujo judėjimo pradžia. Latvijoje panašūs dalykai prasidėjo tik maždaug po dešimtmecio.

V.J.: Norėčiau klausti mūsų viešnios iš Estijos: ilgą laiką dirbote radijuje ir turėjote galimybę sekti estų muzikos pokyčius. Ką galėtume pasakyti apie muzikinio gyvenimo ypatumus Estijoje 8-9-ojo dešimtmeciais ir panašumus su Lietuva, apie Veljo Tormių ir kitus kompozitorius, apie kuriuos mes galbūt maniau žinome?

Tita Teder: Žvelgiant į Estijos radijo istoriją ir lyginant su panašiomis institucijomis svetur, susidaro įspūdis, kad 8-ojo dešimtmecio Estijos muzikiniame gyvenime radijo vaidmuo buvo ypač aktyvus. Tuo metu radijas buvo vienas svarbiausių muzikinio gyvenimo centrų. Jam priklausė jauno dirigento Neeme Järvi vadovaujamas simfoninis orkestras ir didelis 80 dainininkų mišrus choras. Šie kolektyvai atlikdavo ir išrašydavo kiekvieną naują estų kompozitorių kūrinį. Tuo laiku radijas tikrai klestėjo. Tačiau tai buvo tik vienas iš tuometinio gyvenimo aspektų.

Būta ir nemažai sovietinės sistemos kliuviniai. Tuo metu kūrusiems kompozitoriams tekėdavo nuolatos tarp jų laviruoti ir rinktis. Donatas Katkus labai taikliai apibūdino ši laikotarpį.

D.K.: Su estais tuomet užmezgė-

me glaudžius ryšius, ypač su vienu kompozitoriumi, kurį galbūt žino – Arvo Pārtu (*juokas salėje*). Ir estų radijo dažnai klausydavomės.

T.T.: Priminsiu vieną sovietinį šuki: „ne aš, o mes“, t.y. mases. Vie na iš jo ideologinių potekscijų buvo primytinai rekomenduojamas folkloro naudojimas, nes tai buvo susiję su liaudimi, t.y. masėmis. Tačiau ir čia buvo tam tikrų niuansų, nes atsigréžimas į tautos istoriją, ypač į gilią senovę, sovietų kulturos politikoje nebuvu sveikintinas reiškinys. Tuomet istorija buvo suvokama kaip revoliucijos istorija, Sovietų Sajungos istorija, o liaudis turėjo žvelgti ne į praeitį, o į šviesią ateitį, nors vis dėlto svarbiausias dalykas buvo dabartis. Dėl to Veljo Tormiui nebuvu lengva pristatyti savo kūrybą oficialioje 8-ojo dešimtmecio scenoje. Reikšmingiausias ir populiarusias to laikotarpio Tormio kūriny – „Geležies prakeiksmas“ („Raua needmine“), sukurtas 1972 m., taip pat 8-ojo dešimtmecio pabaigoje sukurtos „Estiškos baladės“ („Eesti ballaadid“).

Tarp kitų svarbių Estijos muzikinio gyvenimo reiškinių, tapusių tuo kūrybiniu proveržiu, kaip apibrėžia šios konferencijos pavadinime, buvo 1966 m. pirmą kartą pasireiškęs Arvo Pārtu „tintinnabuli“ stilis. Pārtu muzikoje taip pat yra labai stipri baltiška sąsaja: 1977-aisiais Saulius Sondeckio vadovaujamas Lietuvos kamerinis orkestras surengė koncertų turą Europoje ir į savo programą įtraukė Pārtą „Tabela rasa“. Šis turas buvo labai svari pradžia Pārtu kelyje į tarptautinį pripažinimą. Kitas baltiškos sėkmės pavyzdys – Gidono Kremerio atlaimai.

Kita vertus, „laisvajame pasauliye“ muzika plėtojosi daugeliu kryptių. Anglioje tuo metu populiarėjo progresyvinis rokas. Kitas ryškus estų kompozitorius, tuomet dvidesimtmmetis Erkki-Svenas Tüüras 1979 m. įkūrė pirmąjį savo roko grupę – žymią „In Spe“. Tai buvo išties labai vaisingas laikas ir mes iki šiol jaučiame tu reiškinį poveikį.

V.M.: Norėčiau trumpai papildyti. Dar viena labai svarbi iš Estijos tuo metu sklidus muzikos tendencija buvo senosios muzikos atlaimas. Andreso Mustonen vadovaujamas senosios muzikos ansamblis „Hortus musicus“ tuomet vaidino labai svarbū vaidmenį Baltijos kraštų muzikos scene.

T.T.: Estijos radiuje jau 8-jame dešimtmetyje buvo du kanalai. Vie name iš jų kasdien devintą vakare buvo transliuojama laida „Muzikos valanda“. Laida aprėpė visą muzikos spektrą: nuo populiariosios iki dodekafoninės muzikos, joje lankydavosi kompozitoriai, buvo renegiamos ir monografinės kompozitoriams skirtos laidos. Sunku patikėti, bet šios laidos klausydavosi daugiau kaip 90 procentų Estijos gyventojų! Tai buvo tikrai nuostabu. Lairose buvo pristatyti visi tuo metu gyvenę estų kompozitoriai. „Muzikos valandai“ savo pirmuosius interviu davė Arvo Pārtas, Veljo Tormis ir kiti. Taigi Estijos radijas tikrai dėjo daug pastangų supažindinti auditoriją su šiuolaikine muzika, įpratinti klausytojus prie modernaus jos skambesio.

D.K.: O Rygoje panašiu metu vyko fantastiški šiuolaikinės muzikos koncertai, pavadinti „Komjau-nimo vakarais“, kuriuose dalyvaudo pianistas Aleksejus Liubimovas, smuikininkai Tatjana Grindenko ir Gidonas Kremeris... (*juokas salėje*).

V.J.: Kalbant apie radijo vaidmenį turbūt dar reikėtų paminėti ir daugelį išrašų, sukauptą radijo archyvuose, kurie iki šiol sudaro didžiausią visų trijų šalių šiuolaikinės muzikos lobyną. Pavyzdžiu, neseniai išleistoje Broniaus Kutavičiaus kompaktinėje plokštéléje vis dar naudojami seni radijo archyviniai išrašai. Deja, tokios radijo laidos, kurios būtų klausęsi 90 procentų Lietuvos gyventojų, mes neturėjome, taigi Estijoje radijo vaidmuo muzikiniame gyvenime buvo iš tiesų kur kas svarbesnis.

Dabar kreipiūsi į muzikologę Vitę Gruodytę, debiutavusią muzikologijoje keliais dešimtmeciais vėliau, bet labai ryškiai. Kaip tau atrodo, ar 1987-aisiais, kai Kutavičiui buvo įteikta LTSR Valstybinė premija, tai buvo oficialus jo kūrybos pripažinimas, ar jis ir jo bendraminčiai vis dar buvo tam tikra prasme disidentai?

Vita Gruodytė: Tas laikas man išlieka nuolatinį apmastytum laikas, nes vis dar bandau suprasti, kodėl tada kažkas buvo svarbu, o kažkas ne. Anuomet, kai aš įsitrukiau į muzikologinę veiklą, tarp kompozitoriuų vyko karai – vieni buvo prieš Bronių Kutavičių, kiti už. Tačiau muzikologų terpjė to nebuvu – jie visi vieningai stojo Kutavičiaus, Bajoro, Balakausko pusėje – čia jų muzika buvo iškart suprasta ir pripažinta. Tarp mūsų nebuvu svarstyti, ar Kutavičius yra avangardinis, ar modernus ir ar jis reikia palaikyti – jis tiesiog priklausė to laiko fenomenams, kurie atrodė akivaizdūs. Europoje atsirado vadinamoji naujojo sakralumo muzikos kryptis, kuriai prisikriamas Arvo Pārtas, Georgijus Sviridovas, – tai buvo tikrų dalykų paieškos meto pasaulyje. Taigi takoskyra buvo brėžiama ne tarp pasenusių į modernių dalykų, o tarp sumeliotų ir nesumeliotų. Žmonės labai aiškiai atskyré, kas yra autentiška. Mes nevarstėm, ar Kutavičius avangardinis kompozitorius – jo muzikinė kalba nebuvu naujas išradimas, elementai visi žinomi, tik jie buvo kitaip sudėstyti, ir jie prakalbo visiškai naujai. Kutavičiaus oratorijos mums buvo mūsų identifikacijos gairės.

Giacinto Scelsi yra pasakęs apie muziką: „Kai pribrėsta terpė, reiškinys atsiranda pats.“ Ir Kutavičius, kaip reiškinys, atsirado jo muzikai „pribrendusioje“ terpjė. Kutavičiaus didžiausias originalumas yra tas, kad jis nuolat turėjo tam tikrą garsinio autentiškumo viziją, kėlė sau stilinių klausimų – kas yra tikri lietuviški muzika. O kas yra vizija? Tai omirinis fenomenas, viršlakinis. Persikėlimas į kitą laiką, Kutavičiaus atveju – persikėlimas į praeitį. Pažiūrėkim, kaip jis konstruoja kūrinius – nugludindamas. Jis, pavyzdžiu, sako, kad jam įdomūs „nuzulinti daikta“ – tai labai iškalbinga. Ir formas, ir struktūriūnų lygiu jis nugludina garsinius fragmentus, ir jie suskamba tarsi

išgryninti tolimų prisiminimų blyksniai. Statiški, niekur nebégantys. Balakauskas yra minėjęs, kad Kutavičiaus sonata yra ne sonata, koncertas – ne koncertas. Ir tai tiesa, nes nėra temų, yra tik garsinės atmosferos, būsenos, ir nėra vystymo, o visa klasikinių formų muzika yra temų vystymo muzika. Anot prancūzų filosofo Bachelard'o, statiskas laikas yra vienalaikiškumai, kurie neturi jokios sekos. Ir Kutavičiaus muzika yra atskirų savipankamų, autonominų fragmentų deriniai. Muzikine, ne teksto prasme. Kiekvienas su savo ritmika, garsais, archaiškais instrumentais, „kutafonais“ ir t.t. Kiekvienas iš šių „viennaikiškumų“ atskleidžia kokią nors kitą būseną. Taigi tuo metu, kai išgirdome, pavyzdžiu, „Paskutines pagonių apeigas“, jos nebuvu kūriny, kurį tuoj pat norėtume išanalizuoti, tuomet nebuvu aktualu perprasti, kaip sudaryta jo forma – tai buvo tokie emociškai įtaigūs kūriniai, kad jų „materialumas“, iš ko jie padaryti, buvo visai nesvarbu. Kutavičiui, panirusiam į tikro garsinio įvaizdžio paieškas, payko perteikti tą emociją į klausytojams. Ir auditorija staiga identifikuos su tuo potyriu. Todėl simpotomiška, kad apie Kutavičiaus muziką teorinių traktatų nebuvu, nes ji, kaip kultūrinė vertybė, buvo suvokta labai intymiai. Taigi Kutavičiaus muzika įkūnijo perėjimą nuo deklaracijų prie kamerinio kalbėjimo, nuo sūksnių prie šnabždėjimo, nuo viešo melu grįsto gyvenimo prie tikro patyrimo. Todėl ir po pirmojo „Paskutinių pagonių apeigu“ atlaimo niekas nenorėjo išėti – visi pažiuto išgyvenantys kai ką tikra.

V.J.: Norėčiau išgirsti Martino Andersono, muzikos leidėjo arba tiesiog aistringo melomano, iššankčio pamirštį ar nežinomą kompozitorų muzikos visame pasaulyje, o ypač tos, kuri buvo ilgą laiką slėpiama už geležinės uždangos, komentarą apie Bronių Kutavičių. Ar, Jūsų nuomone, Kutavičiaus muzika buvo kokio nors didesnio judėjimo dalis? Su kuo galėtumėte ją palyginti? Koks buvo jūsų pirmas išpūdis apie lietuvių muziką, kai pirmą kartą čia atvykote 1998 metais? Ką pirmiausia išgirdote?

Martin Anderson: Tiesą sakant, pirmąsyk su lietuviška muzika susidūrė 1996 metais. Tada sulaukiau skambučio iš žurnalo „Gramophone“ redakcijos: jie kaip tik ēmėsi leisti naujų išrašų seriją „Gramophone Explorations“ ir pageidavo, kad pirmas serijos leidinys būtų skirtas šiaurietiskai – skandinavų muzikai, o aš būčiau šio leidinio sudarytojas. Aš pasiūliau, kad leidinys apimtu ne vien Šiaurės, bet ir Baltijos šalių muziką, ir jie sutiko. Tai buvo pirmas leidinys, reprezentuojantis aštuonių šalių muziką. Deja, šios serijos leidyba gana greitai nutrūko – buvo išleistos vos trys kompaktinės plokštėlės. Be to, buvo labai sudėtinga rasti žmones, kurie galėtų parašyti trumpą Lietuvos muzikos apžvalgą (šiandien galėčiau kreiptis bent į penkis šešis asmenis, kai kurie yra ir šioje salėje). Tuomet gyvenau Parýžiuje, mano kaimynė buvo Mūza Rubackytė. Būtent ji man padėjo surasti žmonę, kuris parašė esę šiam leidiniui.

1998 m. atvykau į Lietuvą su britų turistais, nors ne kaip turistas. Šią išvyką organizavo tuometinio Lietuvos ambasadorius Londone žmona. Ji pasiūlė vykti kartu į savo išvalgytuvės, kad susipažintų su lietuviška muzika ir galėčiau į išleisti Didžiojoje Britanijoje.

Būdamas vienintelis nebaltas mūsų diskusijoje, galėjau į lietuvių muziką pažvelgti šiek tiek iš didesnio istorinio ir geografinio atstumo. Nacionalinio simbolio idėja labai įdomi. Jeigu sugrįžtume šimtmeciu į pracių ir įvertintume Sibeliaus, Griego ir Nielseno situaciją, prieinome prie išvados, kad kiekvienas savaip užėmė lyderio pozicijas savo meto muzikoje. Sibelius ir Griegas tapo nacionaliniais simboliais, o Nielsenas, būdamas didis simfonistas ir puikus melodistas, juo netapo. Visų jų muzikoje ryškūs folklorinės pradas. Pavyzdžiu, Griegas savo muzikoje naudojo daug norvegų liaudies muzikai būdingos ritmikos. Nielseno muzikoje reiškėsi modalinis nepastovumas (svyruumas tarp mažoro ir minoro derinių), būdingas danų liaudies muzikai. O Sibeliaus muzikoje suomių liaudies palikimas apskritai nebeatsiejamas nuo jo muzikos kalbos. Taigi yra visos priešais visus tris kompozitorius vadinti savo šalių nacionaliniais herojais. Tačiau Nielsenas juo netapo – Danija pati buvo užkariautoja ir danams nereikėjo kurti savo kultūrinio lyderio.

Manau, priežastis, dėl kurios tautinės kultūros judėjimo lyderiais tapo Kutavičius ar Tormis, yra akiavazdi. Baltijos kraštuose jie iškilo, nes pasitaikė gera proga ir laikas, kai žmonėms to reikėjo. Savo muzika jie galėjo reikšti idėjas, kurios padėjo įtvirtinti tautinės tapytibės jausmą. Jeigu jie būtų jas atvirai išsakę viešojoje erdvėje, juos turbūt būtų sučiupę kuri nors tam siame kampe ir geriausiu atveju iškalę jų vardus ant koncertų salių sienų. Tačiau muzika buvo ta meninė kalba, kuria šias idėjas tuo metu buvo galima reikšti netiesiogiai ir dėl to buvo sunku jas interpretuoti tendencingai. Dar viena įdomi paralelė – Šostakovičiaus muzika. Po viešo „Ledi Makbet iš Mcensko apskrities“ pasmerkimo 1937 m. pradžioje „Pravdoje“ jis nebekūrė jokios „vaizduojamiosios“ muzikos su vienai ar kitaip interpretuojamu turiniu. Beveik visi vėlesni kūriniai buvo tam tikra prasme abstraktūs. Tai viena iš svarbiausių priežasčių, kodėl kai kurie kompozitoriai tapo tautiniais herojais šalyse, kurioms jų reikėjo.

Jeigu toliau kalbėtume apie situaciją Baltijos šalyse, labai svarbios šiame tautinių simbolių formavimosi procese buvo dainų šventės. Iš tiesų didelė dalis šiose šalyse gyvenančių žmonių vis dar dainuoja liaudies dainas ir šios dainos pažadina kažkokius pirmynčius jausmus. Man pačiam teko patirti tą kūną stingdantį ir ašaras spaudžiantį (arba, jeigu norite, sielą virpinantį) jausmą klausantis jūsų dainų. Jokia meninė muzikos kalba tokio jausmo negalėtų sukelti.

PARENGĖ ŽIVILĖ STONYTĖ

Vidinės ir loginės dviprasmybės

Pauliaus Ignatavičiaus premjera OKT studijoje

Milda Brukštutė

Laukiant, kol sueis visi žiūrovai ir prasidės Pauliaus Ignatavičiaus režiuotas spektaklis „Nuosprendis – metamorfozė“, nesunkiai galima nusivilti. Iš pirmo žvilgsnio nuo ankstesnių OKT studijoje statytų spektaklių (O. Koršunovo „Dugne“ ir A. Areimos „Julijaus Cezario“) beveik nickas nepakito. Vėl stalas, kėdės ir tie patys reklaminių OKT spektaklių plakatai ant sienų, tarp kurių jau atsirado ir „Nuosprendis...“. Gana greitai galima pastebėti, kad šykyt toji aplinka nėra svarbi, ją gal netgi patartina ignoruoti prie jos nėra prisitaikyta. Kadangi spektaklis uždaras, skatinantis mąstyti vien apie F. Kafkos bei P. Ignatavičiaus diktuojamą temą, nebandant sieti jų su teatro realijomis ir diskutuoti su kita režisieriais ar publika, kas ypač buvo ryšku ankstesniuose OKT studijoje statytuose darbuose, atrodo, kad mažu mažiausiai būtų tikslu bent tuos reklaminius plakatus kuo nors uždengti.

Tačiau ilgai gilintis į erdvę neverta – čia daug labiau akcentuojamas tekstas nei veiksmas, tad ir dėmesys telkiamas į kalbantį. Ši spektakli galima būtų gretinti su praėjusį sezoną „Menų spaustuvėje“

pristatytomis Tado Montrimo „Ribomis“ ar dar anksčiau pasirodžiuosi Aido Giniočio ir Justo Tertelio spektakliu „Sudie, idiotai!“. Viens iems būdinga ta pati pasakimo-tardymo stilistiką, iš to išplaukiantis laiko vienovės griovimas veikėjams vis grįžtant į praeities įvykius ir, žinoma, aktorių iškėlimas į pirmą planą. Be šiu kelių pagrindinių bruozų reikyt pabrėžti ir dramaturgiją, kuri visais atvejais buvo rašoma per repeticijas ar bent jau konkretiems atlikėjams.

P. Ignatavičius pats kūrė spektaklio scenarijų pagal tris Franzo Kafkos kūrinius – „Nuosprendi“, „Metamorfoze“ ir „Laiškų tévui“. Pradėdamas „Nuosprendžiu“, testamas „Metamorfoze“ ir baigdamas „Laiškų tévui“, kurio organiškų intarpų nemažai buvo ir kitose spektaklio scenose, režisierius accentavo tévo ir sūnaus (nors greičiau sūnaus, galvojančio apie tévą) dramą. F. Kafkos kūryba teatrui buvo pritaikyta tarytum labai paprastai, veikėjų minties vingius perkeliant į dialogus, pasitelkus šviesas veiksmą susirkstant į daug atskirų scenų ir atsisakant literatūrinių metaforų, pavyzdžiu, virtimo vabalų.

Pradėjusi galvoti, apie ką vis dėlto šis spektaklis, kurį laiką jaučiausi gana dviprasmiškai. Nors scena-

rijus ir stebino Kafkos kūrybos išmanymu, nuolat trukdė kažkokia smulkmena. Galvoje vis sukosi žodis „tévas“. O kartu atrodė, kad bent iš pradžių apie jį galvoti nereikyt. Nes, kaip maniau, spektaklis visai ne apie tévą. Bet kaip galėjau nereaguoti į tai, kad kalba visą laiką sukasi apie jį, net jei prie jo taip ir nepriartėjama? Juk tévas (Eugenijus Ignatavičius) čia téra fikcija, despotas, su meile tariantis piktus žodžius ir nepaliaujantis ne kaip kitaip, kaip tik švelniai žiūréti į sūnų. Visas jo pyktis dirbtinas, išprietvertautas ir nickaip neprasimūstantis pro bandomą užslėpti gerumą, nora kartais šabloniškai ir pamoskuojama sugniaužtu kumščiu. Neatkreipus žvilgsnio į šį nesusipratimą, niekaip neapyko prie šio kūrinio prieiti.

Taigi – savimi pasitikintis, laiminges sūnus Gregoras Zamza (Paulius Ignatavičius) per vieną pokalbij tévo pasmerkiamas mirčiai. Jo metamorfozė prasideda kitą rytą, kai nubudės jis nesugeba atsikelti ir eiti į darbą. Neramūs stovi tévas ir sesuo (Eglė Lekstutytė), o tuo tarpu iš darbovičių atėjusi prokuristė (Indrė Patkauskaitė) su švelnia šypsena ir saldžiu balsu žeria visokius užuominas apie išsisukinėjimą nuo pareigu. Beje, ši būtybė gana mistinė, su ja vienintele

vėliau Gregoras nuoširdžiai kalbėsis ir, nors jų mintys bus gana prieštarangos, kils noras jas interpretuoti kaip vienišo sūnaus pokalbių su pačiu savimi (šis dialogas ir susidea iš dviprasmiškų vieno asmens, Kafkos, minčių apie šeimą, parašytu tévu).

P. Ignatavičius, kaip aktorius, stebina neįtikėtinu nuoširdumu, jautrumu savo vaidinamam personažui, kartu jis geba neperžengti ribos ir nepereiti į neskoningą sentimentalumą. Taip pat ir dramaturgiskai sūnaus linija atrodo labiausiai išgrynta. O šio vaidmens kulminacija laikyti per ašaras vis dainuojamus žodžius „norčiau, kad mama ateit... Norčiau, kad ateit Grêté“, suprantant, kad jos jau tikrai pas jį nebeateis. Ir šio spektaklio pagrindu tampa artimas buvimas kartu su šeima. Jis, kaip ir meilė, įmanomas tik tada, kai tavo šeima toli. Tik gaila, kad režisieriu nesinorėjo likti prie šios vienos temos ir ji buvo suskaidyta į smulkesnes, kurios, tik vos užgriebtos, ne tiek ją papildė, kiek sumenkino.

Kurdamas scenarijų, režisierius gerokai sušvelnino Kafkos požiūrį į tévą arba, kitaip sakant, pabandė į situaciją pažvelgti ne tik sūnaus, bet ir tévo akimis. Taip istorija pasisuko gerokai švelnesne linkme. Sūnų matome čia nuskriaustą ne tiek še-

mos, kiek savo paties vizijų. Susidoro išpūdis, kad jis pats juos atstūmė, kone tam, kad jiems praradus viltį ir pasitraukus galėtų gailėti savęs. Tačiau net jeigu scenarijus ir buvo raštas su tokia mintimi, justi tam tikri loginiai neatitikimai. Juk vis dėlto tévas pasmerkė jį mirčiai, ir sesuo skatinė juo atskratyti, o Kafkai būdingas absurdas ir metaforos spektaklyje labiau virtusios psychologiniu teatru.

Režisierius drąsiai pakeičia Kafkos siužetą. Jis baigiasi tuo, kad tévas skaito laišką, kurio Kafkos tévas taip niekuomet ir negavo (ši scena apskritai atrodo nereikalinga, nes nei gaunama naujos informacijos iš kelias minutes skaitomo teksto, nei emociškai šis monotoniskas, nors ir su ašaromis akys, kalbėjimas neatrodo įtaigus). Tačiau svarbiausias polkičiai yra tas, kad prieš tai jį atstumia jo dukra Grêté, planuodama viena persikraustytį kitur, taip dar labiau sustiprina tėvo tragediją. Tačiau visa likusi šeimos linija nebuvu taip tolygiai vystoma kaip sūnaus, tad i pabaigą spektaklio paveikumas pradedė blėsti.

Visi lieka pavargę ir nelaimingi, tokiu būdu išteisinti ir po lygiai padidalinę vienam asmeniui priklaušančią tragediją.

Politinio teatro pamoka

Slovėnijos jaunimo teatro gastrolės „Menų spaustuvėje“

Ramunė Balevičiūtė

Iš principo kilmė nėra žmogaus lemtis.
Žmonės yra rinktis gebančios būtybės.

Julia Kristeva

Ta akimirką, kai paslaugi „Menų spaustuvės“ darbuotoja, siūlydama ausų kištukus, išpėjo, kad spektaklyje bus „daug ir garsiai šaudoma“, nutvirkė prisiminimus apie poros metų senumo pažintį su slovėnų teatru. Iš maždaug dešimties anuomet matytų spektaklių ir performansų vos viename ar dviejose žiūrovai galėjo nesijausti taikiui. Ką gi – nuojauta neapgavo. Nors Slovėnijos jaunimo teatro spektaklis „Tebus prakeiktais tévynės išdavikas!“ skirtas specifiškai Balkanų šalių publikai, prieš atvykdama į Vilnių trupė kruopščiai atliko savo „namų darbus“. Kaip kokie commedia dell'arte artistai iššiuksčtinėjo, kas pikantiška ar skandalinė pastaruoju metu įvyko mūsų vienajame gyvenime, kad spektaklyje, suprantama, panaudotų prieš mus. Tiesa, šis išpuolė pasirodė esąs prasmingesnis už visus anuos dešimt kartu sudėjus. Bet apie viską iš pradžių.

Režisierius Oliverio Frličiaus – jis ir idėjos sumanytojas bei spektaklio dailininkas – „Tebus prakeik-

tas tévynės išdavikas!“ prasideda lyriška ir asociatyvia „gulinčio orkestro“ uvertiūra. Ją atlikę aktorių vienas po kito žinių vedėjų stiliumi praneša apie įžymius garbus amžiaus Balkanų teatro veikėjų mirtis. Pasirodo, visi jie dalyvavo ar kitaip yra susiję su spektaklio „Ei, slaval!“ „smaukymosi scena“ (spektaklio tekštą vertė Laima Masytė). Po šios burleskiškos nekrologų suvestinės kiekvienas graudindamas ima pasakoti, ką veikė Broz-Tito, ilgamečio Jugoslavijos politinio lyderio, mirties dieną. Toks teatro ir politikos sugretinimas vėliau atskartos ir bus išplėtotas visame spektaklyje, be gailesčio triuškinant susitepusi valdžiažmogių ir menininkų idealistų stereotipą. Šis aspektas, metateatrinis spektaklio lygmuo, man pasirodė įdomius, nors ir persantis niūrias išvadas. Tėatras spektaklyje pristatomas ne kaip kūrybinė bendruomenė, o kaip visuomeninės sanklodos, socialinio būvio projekcia, jo atspindys.

Apverkus didžių vadų, staiga prasideda patriotinis madu šou: susiupę ar tik vos prisidengę naujujų valstybių vėliavomis aktoriai sušoka publikai vilionių. O įkardinės keblus vieno iš atlikėjų etninės tapatybės aiškinimasis netrunka pasibaigtai tratinimu iš butaforinio

revolverio. Su pertrūkiais skambant buvusios Jugoslavijos himnu, išguldomi visi „tévynės išdavikai“ – ir pirmiausia tas, kuris deklaruoja esąs slovėnas, tačiau turi vilę Kroatiuje ir jachtoje yra iškėlęs Kroatiros vėliavą. Komisikas salygiškumas akimirkniu virsta šiurpiu faštiniu iñiršiu, kurio šliūkštėlima ir anapus rampos, kur sédintieji išvadinami lietuviškomis subinėmis. Ivairių rūšių neapykantos energija netrukus nukreipiama jau į konkretius taikinius tarp publikos. „Pone, ar jus yra kas nors dulkinęs su tūba ant peties? – čia pats žaismingiausias ir nekalčiausias klausimas, kurį tenka atremti vienam iš arčiau scenos sėdinčių žiūrovų.

Tiesa, minėta intermedija lietuviškais motyvais – dar viena publikos ataka. Iš pradžių vienas iš aktorių malonai angliskai paaiškina, kad šioje spektaklio vietoje jis prabyla serbiškai, o šiuo atveju to dar yra nematas prasmės. Dar keletas mandaginių frazių, ir nejučia kalbėtojų užvaldo piktdžiugiškas iñiršis:

„Kas jūs, pusiau lenkai, pusiau baltarusiai, išsivaizduojate esą? Nežinau nė vieno garsaus mokslininko ar rašytojo lietuviu. Ką, didžiuojatés Nekrošium ir Koršunovu, o Castellucci užmétot kiaušiniai? Keilis méniesius sekat pedofilio sagą

ir nė nepastebit, kad tuo metu jūs valdžia jus eilinį kartą išp...sa...“ ir t.t. ir pan. Šis hipokrize prasidėjęs ir isterišku iñiršiu pasibaigę „publikos išplūdimas“ leidžia dar labiau pajusti, kone fiziškai patirti bukų neapykantą kitam ir kitokiui, nesvarbu, kad tas kitonišumas ar sveitimumas téra fantomas.

Atrodo, kad Oliveriu Frličiu ir jo aktoriams spektaklyje pavyko rasti adekvacią formą tam, apie ką jie nori diskutuoti. Beje, apie tai bulgarų kilmės prancūzė Julia Kristeva, rašytoja ir psichoanalitikė, kalbėjo jau daugiau kaip prieš dešimtmetį. Ji teigė, kad šiandieninės realybės esmė yra nacionalizmas:

„Tautos idėja šiandien gyvybingesné nei bet kada, pirmiausia todėl, kad žlugo ideologijos. Kas užemė jų vietą kaip vienijanti idėja? Tai, kai arčiausiai po ranka ir tradiciškiausia: tauta.“ Bet ne vien ši tema rūpi spektaklio kūrėjams. Pagarbą jiem, nevengiantiems kelti ir asmeninės savo, kaip menininkų, atsakomybės klausimo.

Po aprašyto išpuolio prieš lietuvius aktoriai dar visomis kryptimis pasišaudo, kol anarchistinių siautėjimų numaldo ta pati orkestrėlio melodija. Tada spektaklio stilistika keičiasi ir kiekvienas priešais publicą išsirikiavęs aktorių imas pasa-

koti savo versiją apie teatre kilusį konfliktą, kai dėl politinių išsitikinimų buvo sužlugdytas kūrybinis projektas. Minimi tikri aktorių vardai ir pavardės, ir jiems pavyksta išgauti įtikinančią nevaidybos, asmeninio išsisakymo efektą. Vienas principinės bando laikytis savo nuostatų, kitas pripažinta, kad tos nuostatos gali keisti, trečias ima niekinti kolegą, kol šiam nelieka nieko kito, kaip tik pareikšti: „Dėjau skersą aš ant jūsų visų.“ Darosi aišku, kad teatre tyro lygiai toks pat susiskaldymas bei nepasitikėjimas, kaip ir už teatro sienų. Ir sykiu kyla daugybė klausimų – kai ir apie tai, kas lemia vienokių ar kitokių nuostatų susiformavimą arba kaip menininko laisvę susijusi su jo politiniais ir moraliniais išsitikinimais.

Visa tai labai panašu į praktinę Brechto epinį, arba dialektinio, teatro realizaciją. Aišku, sušiuolaikintą, pritaikytą postdramei teatro kalbai. Dėl išraiškos priemonių galima ginčytis, bet kai menininkai, pasirinkę provokuojančią ir ypač kritišką laikyseną, kelia aštrius klausimus, kurie jiems tikrai rūpi, – jau nemazai.

P.S. Linkėjimai lietuviškojo „Julijaus Cezario“ komandai. Įdomu, ar matete spektaklį?

Būtina pamatyti

„Scanorama 2012“

Lapkričio 8 d. debiutiniu islandų režisieriaus Hafsteinno Gunnaro Sigurdsson filmu „Bet kuriuo keliu“ bus atidarytas jau dešimtą kartą rengiamas Europos šalių kino forumas „Scanorama“. Forumas vyks lapkričio 8–25 d. Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliouose. Jo programe – svarbių kino apdovanojimų šiemet sulaukę filmų, apie kuriuos kalba visi, išskirtinės Liv Ullmann ir István Szabó retrospektyvos, konkursinė Baltijos šalių programa, lietuviškų filmų premjeros, susitikimai su filmų autoriais ir iškiliais svečiais.

Šį penktadienį jau bus paskelbta forumo programa, nuo 27 d. bus pardavinėjami bilietai, tą pačią dieną skelbiama ir abonentų akcija. Pateikiame ta proga „Scanoram“ rengėjų sudarytą filmų, kuriuos būtina pamatyti, sąrašą.

„Meilė“ („Amour“, Prancūzija, Vokietija, Austrija, 2012)

...Žoržas (Jean-Louis Trintignant) ir Ana (Emmanuelle Riva) – į devintąją dešimtį įkopusi intelektualų pora. I pensiją išėję muzikos mokytojai gyvena prabangiam buite Paryžiuje, apsupti knygų apie dievinamą kompozitorių Franzą Schubertą. Viena ryta Aną ištinka prie puolis. Taip prasideda skausmingas poros meilės išbandymas. Austrų režisierius Michelio Haneke's filmas šiemet apdovanotas Kanų kino festivalio „Auksine palės šakele“, pristatytas Europos kino apdovanojimams ir „Oskarui“.

„Šventieji motorai“ („Holy Motors“, Prancūzija, 2012)

Prancūzų kino *enfant terrible* Leos Caraxas šiemet Kanuose parodė po ilgos pertraukos surkurtą filma. Stebime poną Oskarą, kurį suvaidino mylimas Caraxo aktorius Denis Lavant'as, nuo aušros iki suntem, sekame jo kelionę nuo taikinio prie taikinio, iš vieno gyvenimo į kitą. Jis – senis, jaunuolis, samdomas žudikas, pramonės vadovas, elgeta, pabaisa, šeimos žmogus... Atrodyti, Oskaras stačia galva neria vis į naujų vaidmenį. Tačiau kur yra kino kameros, grupė, režisierius? Ponas Oskaras vienas, vyrų lydi tik žavi blondinė, vežiojanti ji po Paryžių. Oskaras išseko žudydamas priešus, kurie néra jo priešai, bučiudamas svetimas žmonas ir glausdamas ne savo vaikus. Kur tikrėji jo namai, kada ilsetis? Kur tikrasis jo gyvenimas?

„Už kalvų“ („Dupa dealuri“, Rumunija, 2012)

...Alina iš Vokietijos gržta į Rumuniją, tikėdamasi susigrąžinti Voičita – vienintelį žmogų, kurį kada nors mylėjo ir kuris mylėjo ją. Bet Voičita įstojo į vienuolyną, kur rado Dievo meilę. Alina negali suprasti šio sprendimo, ją apima pavadas. Tačiau ar įmanoma su Dievu konkuruoti dėl kito žmogaus meilės?.. Režisierius Cristianas Mungiu – vie-

nas rumunų Naujosios bangos kūrėjų, jo filmas „4 mėnesiai, 3 savaitės ir 2 dienos“ buvo apdovanotas „Auksine palės šakele“. „Už kalvų“ premjera taip pat įvyko Kanuose. Filmas pelnė apdovanojimą už geriausią moters vaidmenį Cosminos Stratian ir Cristinos Flutur duetu ir geriausio scenarijaus prizą, jis pristatytas Europos kino apdovanojimams ir „Oskarui“.

„Cesaris turi mirti“ („Cesare deve morire“, Italija, 2012)

Rebibijos sustiprintos apsaugos kalėjime statoma Williamo Shakespeare'o tragedija „Julijus Cezaris“. Režisieriai Paolo ir Vittorio Taviani kamera fiksuoja kalinių repeticijas, riba tarp realybės ir fikcijos išnyksta, o Shakespeare'o veikėjų likimai persipina su nuteistuju. Spektakli žiūrovai palydės griausmingais plojimais, bet išsijungus scenos šviešoms aktoriams teks gržtīti į kamėrą. Berlyno kino festivalyje filmas šiemet apdovanotas „Auksiniu lokiu“ ir ekumeninio žiuri prizu, pelnė Italijos kino akademijos apdovanojimus „David di Donatello“ geriausiam filmui, už geriausią režisūrą, montažą, geriausiam produseriui, garso režisieriui, pristatytas Europos kino apdovanojimams ir „Oskarui“.

„Koyaanisqatsi“ (JAV, 1982)

Šiemet Godfrey'aus Reggio dokumentinio kino šedevrui sukaks trisdešimt. Skambant Philipo Glasso muzikai, filmas be žodžių pasakoja apie gamtą ir chaotiską žmogaus egzistenciją. Jis parodo, jog žmogus pasaulį paverčia *koyaanisqatsi* – šis žodis indėnų hopių kalba reiškia gyvenimą, kuriame néra harmonijos.

„Atvira širdim“ („À coeur ouvert“, Prancūzija, Argentina, 2012)

Prancūzų režisierės, aktorės ir scenaristės Marion Laine filmo herojai Mila ir Ksavė dirba chirurgais toje pačioje ligoninėje. Pora kartu jau dešimt metų, o judviejų meilės, atrodo, neveikia nei laikas, nei kasdienė rutina. Tačiau idilė staiga ima grūti: nušalintas iš darbo Ksavė vis giliau klimpsta į alkoholizmą, o Mila laukiasi neplanuoto ir niekad nenorėto kūdikio. Milą suvaidino Juliette Binoche.

„Palaužti“ („Broken“, Jungtinė Karalystė, 2012)

...Vasaros atostogos. Nerūpestingas vienuoliukmetės dienas sudrumsčia žiaurus užpuolimas, kurio liudininkė ji tapo. Po šio įvykio mergaitės neapleidžia pavojaus nuojautą ir baimę. Kai mergaitė pagaliau ras tylią paguodą draugystėje su Riku, jai teks priimti patį sudėtingiausią sprendimą... Jauno režisieriaus Rufuso Norriso filmas rodytas Kanų kino festivalio „Kritikų savaitėje“, pristatytas Europos kino apdovanojimų „Europos atradimo“ prizui.

„Mirusio žmogaus reputacija“ („Dom över död man“, Švedija, Norvegija, 2012)

Tikrais faktais paremtas filmas apie vieną garsiausią XX a. švedų žurnalistą Torgnį Segerstedą. Antrojo pasaulinio karo išvakarėse Torgnis pradėjo antifašistinę kampaniją, kritikuojančią Hitlerio politiką. Oficialiai neutralios Švedijos lyderiai bijojo Vokietijos represijų, todėl stengėsi nutildyti išsišokėli. Kartu su įtemptomis politinėmis peripetijomis filmekležiasi aistringa herojaus meilė draugo išrinktajai ir santykiai su nemylima žmona. Gyvas švedų kino klasikas Janas Troellis Monrealio kino festivalyje apdovanotas už geriausią režisūrą.

„Čia tik vejas“ („Csak a szél“, Vengrija, Vokietija, Prancūzija, 2012)

...Vengrijos kaime žiauriai nužudoma čigonų šeima. Užpuolikai parabė nepastebėti, visi tariasi nežinā, kas jie galėtų būti, tačiau kiti kaiame gyvenantys čigonai bijo, kad žudikai sugriž. Filmo herojė kartu su vaikais rengiasi vykti į Kanadą pas savo vyra. Itampa ir baimė auga – čigonai įrengia sargybos punktus, ieško slėptuvų ir bando oriai pakelti tylią, bet akivaizdžiai aplinkinių panieką, su kuria susiduria kasdien.

Benedeko Fliegafo filmas Berlyno kino festivalyje šiemet apdovanotas Specialiuoju žiuri prizu „Sidabriniu lokiu“, pristatytas Europos kino apdovanojimams ir „Oskarui“.

„Krališkas romanas“ („En konflikt affare“, Danija, Švedija, Čekija, Vokietija, 2012)

XVII a. Danijoje, karaliaus Kristiano VII rezidencija. Jaunutė karaliaus žmona Karolina Matilda tikėjosi meilės, tačiau gauna šizofrenišką, apolitišką, nuolat į skandalus įsiveliantį vyra. Rūmu gydytojas Strunzé, išgijęs besalygišką karaliaus pasitikėjimą, kartu su Karolina Matilda pradeda politinės reformas, kurios Danijos visuomenę pakeis amžiams. Tačiau karalienės ir gydytojo meilė bei kova už visuomenės teises ir gerovę atrodo įmanoma, kol neįsisiautėja prieškiškos jėgos.

Nikolajaus Arcelio filmas apdovanotas Berlyno kino festivalio „Sidabriniu lokiu“ geriausiam aktoriui Mikkelui Boe Folsgaardui ir už geriausią scenarijų, pristatytas Europos kino apdovanojimams ir „Oskarui“.

„Ramus gyvenimas“ („Stillleben“, Austrija, 2011)

...Gerhardas su žmona gyvena kaimė. Vyro užuovėja – staliaus dirbtuvės atokiau nuo namų. Ten jo darbo rakandai, ramybė ir mažose irankių dėžutėse užrakinta paslaptis. Vakarais jis rašo laiškus. Viečiau jų netikėtai perskaito sūnus. Užtikta paslaptis iškelia daug klausimų. Gerhardas, ir pats nežinodamas atsakymų, išeina iš namų ieškoti sau bausmės.

San Sebastiano kino festivalyje re-

„Už kalvų“

Michelio Franco filmas – Kanų kino festivalio programos „Ypatinas žvilgsnis“ laureatas. Ši filmą Meksika pristatė „Oskarui“.

„Rožė“ („Róza“, Lenkija, 2011)

...1945-ųjų vasara. Vokietijai priklausius Mozūrijos dalis prijungta prie Lenkijos. Pradedamas prievartinis možūrų lenkinimas. Atokiamė ūkyje gyvena vieniša moteris Rožė (Agata Kulesza). Per karą ji neteko vyro ir dukters, kaimynai ją niekina ir šmeičia. Ji nesiruošia pabėgti, saugo savąjį žemės lopinėli. Už tai skaudžiai moka savo kūnu: per karą ją prievartavo rusai, dabar prievartauja lenkai. Kai, regis, nebėra jokių šeities, Rožės gyvenime pasirodo Tadeušas (Marcin Dorociński). Jis bėga kuo toliau nuo Varšuvos, kur sukiliame prarado žmoną, ir nuo savęs. „Blogus namus“ sukūrė režisierius Wojciechus Smarzowski pasakoją drastišką istoriją apie žmones, kurie randa jėgų gyventi toliau, apie sužvėrėjimą bei žmogiškumą ir apie meilę, užgožiančią blogi. Nors trumpam.

„Barbara“ (Vokietija, 2012)

Vienas originaliausiu šių dienų vokiečių režisierų Christianas Petzoldas, su kurio vardu siejama va dinamoji Berlyno kino mokykla, naujame filme vėl gręžiasi į neseną praeitį. ...1980-ieji, Vokietijos Demokratinė Respublika. Gydytoja Barbara patenkia prašymą išvykti iš šalies. Už tai ji ištremiama į atokią provinciją. Vakaruose gyvenantis sužadėtinis kruopščiai planuoja jos pabėgimą Baltijos jūra. Moteris laukia, ją nuolat sekia saugumiečiai. Tačiau kai ligoninės vadovas Andrė pradeda rodyti moteriai dėmesį į palankumą, Barbaros pasitękėjimas savimi ir pabėgimo planais ima blėsti. Juk bet kas gali būti saugumo užverbuotas šnipas ir elgtis nenuoširdžiai.

„Bobos kažkokios kitokios“ („Baby są jakies ince“, Lenkija, 2011)

Naujausia garsaus lenkų režisieriaus Mareko Koterskio komedija – niūriai komiškas naktinis pasavažinėjimas su dvim užkietėjusiais šovinistais (iš „Tamsos“ pažįstamas Robertas Więckiewiczius ir Adamas Woronowiczius), apkalbančiais moteris. Nuo vyramo neperprantamų „dailiosios lyties“ vairavimo ypatybių prasidėjės pokalbis apima daugelį dalykų – moterų elgesį ir įpročius gatvėje, lovoje, tualete, keliagubas jų pavares, lyčių lygibės idėjų ir vis labiau įsigalintį feminizmą.

„Po Liusijos“ („Después de Lucía“, 2012, 93 min., Meksika, Prancūzija, 2012)

...Praėjo pusmetis po Liusijos žūties autoavarijoje. Jos vyras Robertas su paaugele dukra Alechandra persikrausto į Meksiko miestą, kur bando pradėti naują gyvenimą. Atrodyti, duktė daug lengviau stojasi ant kojų, tačiau po vieno vakarėlio mokykloje prasidėjusios patyčios merginos gyvenimą paverčia pragaru. Alechandra gėdijasi ir negali pasikalbėti su tévu. Jos tylias slepiama kančia nenumaldomai išauga į dar didesnę nelaimę.

PAGAL RENGĖJŲ INF.

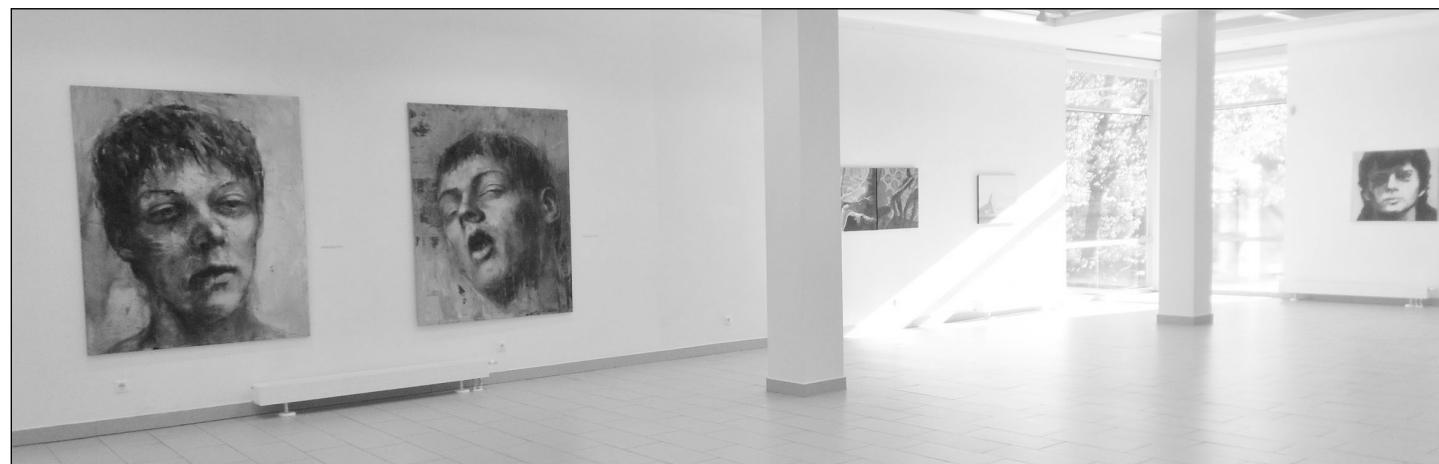
Iššūkis ar konstatavimas?

ATKELTA IŠ 1 PSL.

kolegos menininkai (ypač jaunieji) į „Jaunojo tapytojo prizą“ žvelgia arba gali žvelgti kaip į tam tikrą iššūkį. Net ir tuo atveju, jeigu patys šiame projekte ir nedalyvauja. Iššūkiu patiemis dalyviamas, taip pat iš dalies kritikams „Jaunojo tapytojo prizas“ tampa paskelbus verdiktą ir nugalėtoją. Kaip ir bet kurriame realybės šou, matant visus pretendentus į medalių (arba medalį), visuomet pačioje pabaigoje kyla kartais net ir nesveikas aistras kurstantis klausimas: „Bet palauki, o kodėl buvo premijuotas šitas žmogus, o kitas, gal net labiau vertas arba lygiavertis, liko už borto?“

„Jaunojo tapytojo prizą“ tam tikru iššūkiu galima laikyti ne (tik) dėjo projekcijos į ateitį. Akivaizdu, kad į visus šio renginio dalyvius (bent jau tuos, kurie pereina atranką ir patenka į finalinį etapą, ir ypač į tuos, kurie būna premiuojami, gauna pirmają, antrają, trečiąją ir/ar publikos numylėtinį nominacijas) būtina žiūrėti kaip į potencialiai įtakingas figūras ateities Lietuvos meno žaidimuose. Šiuo aspektu „Jaunojo tapytojo prizas“ lyg ir perėmė estafetę iš kadaise (dar gūdžiais sovietiniiais laikais) atsiradusio, o prieš kelerius metus galutinai nukaršusio ir išsisémusio Vilniaus dailės akademijos aplinkoje egzistavusio Studentų meno dienų (SMD) fenomeno. Kokiam 7-ajame ar 8-ajame dešimtmetyje ne vienas dabartinis gerbiamas ir žinomas Lietuvos menininkas savo viešąjai karjerai pradėjo būtent nuo jo, nuo gimtuosių Dailės instituto kordoriuose rodomų kulklių studijinių (arba užklasiui) darbelių.

Atrodytų, kad „Jaunojo tapytojo prizas“ yra savo iš SMD transformacija, kitokios socialinių normų paveiktais ir nulemtas jaunu menininkų tramplinas į ateitį (turbūt to norėtų ir šio projekto kūrėjai). Vis dėlto tramplinu į meninės karjerų ateitį „Jaunojo tapytojo prizą“ galima pavadinti tik iš dalies. Sakyčiau, tai yra labiau jaunojo menininko karjeros pradžios imitacija, savo išsimuliakras. Arba realiai karjerinio starto aikštėle ji gali tapti tik tiems, kurie savo būsimą veiklą nuo pat jaunų dienų bando sieti su kai kuriomis egzistuojančiomis institucijomis. Kokios tai institucijos – nesunku atsakyti. Nors patys šio projekto kūrėjai Vilmantas Marcinkevičius ir Julija Petkevičienė koncepcijos preambulėje akcentuoja neinstitucinį pobūdį, žinant, kad V. Marcinkevičius kurį laiką buvo Lietuvos dailininkų sajungos Tapybos sekcijos vadovu, o J. Petkevičienė darbavosi Vilniaus dailės akademijoje, ir matant, kad siužetinė aptariamo įvykio linija vystosi (tai yra – parodos vyksta) instituciune, erdvėse – anksčiau LDS priklausančiai Pamėnkalnio galerijai, dabar – VDA ekspozicijų salėje „Titanikas“, neinstituciniu viso šio vyksmo pobūdžiu galima šiek tiek suabejoti. Priklasymas institucijai

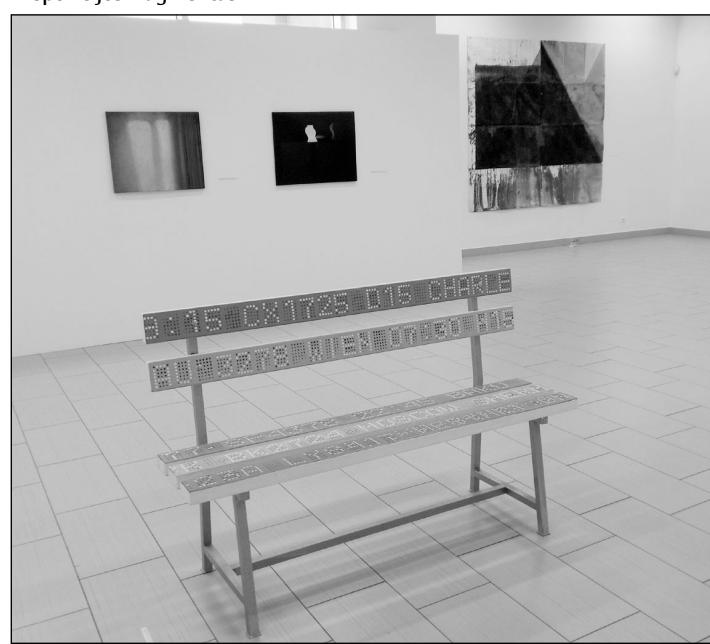

J. LAPĖNIO NUOTRAUKOS

nėra joks blogis, bet jis suteikia savitos, netgi unikalios specifikos. Geriausias to pavyzdys – dvi institucinės šiu metų parodos: „Lietuvos dailė 2012“ (atstovauta ŠMC) ir Lietuvos tapybai skirtas renginys, vykės tame pačiame ŠMC, kuruočias tiek ŠMC, tiek LDS žmonių. Jos tiek Lietuvos dailė apskritai, tiek lietuvių tapyby konkretėliai buvo pristatoma per minėtųjų institucijų uždėtus akinius, ir to nematyti galėjo nebent aklas.

Institucinė (konkrečiai – susiaistymas su VDA) „Jaunojo tapytojo prizo“ priklausomybė yra nulėmusi bent vieną šio projekto aspekta – jo „žalumą“. Šioje vietoje nekalbu apie visuomet į žaidimą išitraukiančias „žvaigždes“, kurios paprastai (žinoma, kad vertai) ir būna nominuojamos, bet apie kritinę dalyvių masę, kuri atstovauja ne kam kitam, o institucijai – Dailės akademijai ir konkretiāi jos padaliniu – Tapybos katedrai. Neverta nagrinėti, kurie studentai projekte dalyvauja su savo „savarankiškais“ darbais, kurie komisijos ir žiūrovų teismui pristato savo diplominius, kursinius ir kitokius kūrinius (tokiu atveju dalis autorystės juk priklauso ir jų vadovams). Tiesiog net plika akimi matyti tas bambaglysės tarp menininko ir jo *alma mater* egzistavimas.

Plastine formalia prasme nenutrūkusi sąveiką tarp studento ar absolvento ir katedros išreiškia kartais jau iki kokumo atsibodės sidabriškai purvinas koloritas, ne-Ekspozicijos fragmentas

grabiai deformuotas piešinys, be jokio jautrumo uždėti potėpiai (kadaise savo aukso amžių išgvengėsi ekspresionizmo rudimentai). Toks ryšys galbūt yra skatininas akademinėje praktikoje. Nors kartais drįsčiai suabejoti tokios metodologijos veiksmingumu (kaip autoritetu pasiremčiau F. Baconu, viename televiziniame interviuje prispažinusiu, kad jis, „ačiū Dievui, nebaigę jokių mokyklų ir todėl turėjo visišką veiksmą laisvę atrendant savą darbo metodiką“, – angliskai *technique*).

Minėtają bambaglysę ypač aiškiai išreiškia svetimų metodiką, technikų ir net idėjų klonavimas. Man asmeniškai visiškai nerūpi estų arba latvių kolegų „paklydimai“, bet lietuvių atveju puikiai matyti, kad jiems buvo įnirtingai kišami (ar jų savanoriškai užsidėti) Michaelio Borremanso ar Luco Tuymanso akiniai. Nereikia dairytis ir į platesnius horizontus – Agnés Jonukutės, Algimanto Švėgždos klišių panaudojimas taip pat akivaizdžiai matyti ir be didesnių nagrinėjimų (tieki naudojamų technikų, tiek išnaudojamų koncepcijų prasmėmis). Žinoma, galima visa tai vertinti ir ne taip griežtais, o žiūrėti kaip į tam tikrą teigiamybę. Jauni autorai dėl savo nebrandumo, nekritiškumo ir maksimalizmo tiesiog vizualiai atskleidžia ne tik tai, kas yra dėstoma jų katedrose, bet ir kas yra „ant bangos“ visame pasaulyje, i ką jie orientuojasi ir i ką vertėtų atkreipti dėmesį tam, kuris užsinorėtų kolekcionuoti

arba nebrogai investuoti nebūtinai Lietuvoje. Kita vertus, jėtaka, ypač ankstyvojoje kūrybinės karjeros fazėje, yra ypač dažnas reiškinys. Prisiminus gudaitiškus pirmuosius Kosto Dereškevičiaus ar Arvydo Šaltenio darbus, fotorealistinius jaunajį Vygantagą Paukštę ar Šarūną Sauką, nereikėtų nurašyti ir dabartinių pradedančiųjų. Vienintelis būdas, kuris leistų šiek tiek numessti tą įtaką balastą „Jaunojo tapytojo prizo“, būtų amžiaus ribų pratėtimas nuo trisdešimties iki trisdešimt trejų ar net penkerių metų (juolab kad ir juridiškai jaunumo kategorija baigiasi ties šia sukaktimi imtinai). Lietuvoje, kur jaunimas brėsta daug vėliau nei kokiam Levante (bepigu nuo kelionės metų sublizgėjusiam Pablo Picassui), toks sprendimas galbūt (sakau „galbūt“, nes tai yra ne tik amžiaus, bet ir šiaip kūrybiškumo problema) suteiktu įvairesnės, brandesnės „Jaunojo tapytojo prizo“ kolekcijos garantiją.

Kita vertus, svarbiausia visuomet yra lyderiai. O šiu potencialas regimas ir be amžiaus ar dar kokių kitų aprubojimų (čia jau paprieštaraušiu pats sau). Šiuo punktu „Jaunojo tapytojo prizas“ per savo darne tokiai jau ir ilgą gyvavimo praktiką labiau konstatoja, o ne anonsuoja. Pirmasis laureatas Andrius Zakarauskas, o ir vėlesni prizininkai (prisiminkime kad ir Jolantą Kyzikaitę, Joną Jurciką, Liną Jusionį), nors ir jauno amžiaus, meno rinkoje jau buvo gana gerai išsivirtinę ir taip. Būtent jų dėka iš dalies galima projektuoti ir tapybinę Lietuvos ateitį (manau, kad toks yra ir strateginis šio projekto uždavinys, o gal net tikslas). Galų gale – ne paslapčis, kad tokiai autoriai dėka „Jaunojo tapytojo prizas“ tampa prestižiniu projektu. Ar yra panasus masto menininkų šuometiniai renginyje? Be jokios abejonės yra. Savają nominaciją atiduočiau Povilui Ramanauskui, kurio pozityvūs (savo trijų matavimų ir fizišio išgaubtumo prasmėmis) drobių karkasai ironizuoją ne tik pačią tapybos kalbą, nuo Renesansas laikų įsigalėjusią paveikslą, kaip iluzinio lango, koncepciją, bet ir tapybos mirties idėją (objektai primena pačią tapybą uždengiančius karstų antvožus) arba tiesiog mezga dialogą su Lucio Fontana, arba visiškai kitokią – tapybinio lauko idėją

kultivuojančiam Karoliui Vaivadui, kurio blizgiomis nitroemalėmis padengtas stačiakampis veikia kaip 7-jojo dešimtmecio minimalizmo ar negatyvinės perspektyvos (priešingai nei bizantiškas pirmavaizdis, per atspindį nukreipiančios žiūrovo sąmonę ne vidun, o išorėn) simboliumi. Sunku pasakyti, kokios bus Ingos Mrazauskaitės tapybos ateities projekcijos, tačiau dabartinių šios menininkės darbai teikia vilties kaltēti apie technikų ir idėjų instrumentarijumi bei ironija (o tai svarbiausia) sėkmingsai besinaudojančią autorių.

Norisi tikėtis, kad svarbiausios „Jaunojo tapytojo prizo“ figūros – laureatai, nominantai ir kitais būdais į save dėmesį atkreipę autorai – veikia kaip katalizatoriai, verčiantys savo vertėbes perkainoti arba bent jau pasitempti kolegas. Analogišką funkciją atlieka ir kaimyninių šalių – latvių, estų kolegos. Manau, kad jų įtraukimas į projektą yra ypač vykės, didaktiniu aspektu ir ryšiu išplėtimo visomis prasmėmis sėkminges „Jaunojo tapytojo prizo“ vykydotojų sprendimas. Neretai pats pagalvoju, kad jų kūryba man regisi kur kas įdomesnė nei tévynainių darbai. Taip ir šiemet visas simpatijas atiduočiai Raičiui Hroloviečiui, Magonei Šarkovskai, Eleriui Ello, suteikusiems galimybę pasidžiaugti konceptualizuota tapybine plastika ir intelektualiesniu naratyvu. Bendrame Latvijos, Estijos (ar apskritai Baltijos šalių) peizaže šios figūros nėra tokios ryškios, kad būtų galima apie jas kalbėti kaip apie tam tikrus orientyrus, tačiau jų mąstymas turi nemažai potencialo ir, reikia tikėtis, apie juos dar bus kalbama.

Taigi laikydamas „Jaunojo tapytojo prizą“ akademiniame lygmenyje sėkmingsai vykdnomu, jaunuosis menininkus bent šiek tiek priverčiančiu mobilizuotis socialiniu eksperimentu ir šiek tiek suabiejodamas dėl jo, kaip kūrybinių industrijų, „praktinės“ reiškės, be didesnių skrupulų pasakyčiau, kad tai labai reikalingas projeketas, kuris, jeigu neegzistuotų, turėtų būti sugalvotas.

Paroda veikia iki lapkričio 3 d.
VDA ekspozicijų salės „Titanikas“
(Maironio g. 3, Vilnius)
Dirba antradienį–šeštadienį 12–18 val.

M e n o p r o j e k t a s

Arno Anskaičio projektas „Paprasti žodžiai“ skirtas įsitiklausyti ir išižiūrėti į poetės Salomėjos Nėries kūrybinį žodyną. Atsakydama į sau užduotą klausimą „kaip aš kuriu eileraščius?“, ji rašo: „Kuo mažiau žodžių. Juo paprastesni žodžiai, tuo vertingesnis poezijos kūrinys.“ „Paprasti žodžiai“ – tai visų kada nors poetės kūryboje pavartotų žodžių žemėlapis. Ši projekto dalis igyvendinta naudojant literatūrologo Viktoro Aleknos 1980 metais sudarytu „Salomėjos Nėries poezijos dažnumų žodynui“ „Paprastais žodžiais“ menininkas kviečia panirti į Salomėjos Nėries žodyną, kaip autorinių žodžių *rinkinį, archyvą, duomenų bazę ar muziejų*.

Devyniems šiandienos poetams Arnas Anskaitis pasiūlė sukurti savus tekstus, išsiverčiant *tik* su žemėlapyje esančiais žodžiais. Visi, norintys išméginti Salomėjos Nėries žodyną, kviečiami tai padaryti žemėlapio eksponavimo metu Nacionalinėje dailės galerijoje, centriniame vestibiulyje (spalio 20–27 d.).

*Kūrinyra Nacionalinės dailės galerijos projekto „Ornamentas“, pasakojimo apie meno istoriją ir menininkus, dalis. Kuratorės: Dovilė Tumptytė, Gerda Paliušytė.

Dainius Gintaras

Sakme: beveik apie Ofeliją

Donžanas visą savaitę buvo blaivus
todėl be jokio vargo
kažkur prie Belorusijos
iš dangaus krentant *Karvutėms*
susikviėtė draugus pašvėst
arba tiesiog – į orgią

pirmasis atlekę
karo dezertyras žasinas moliūgas
paskui – Melnikaitė – kone gražuolė
Maksimas Gorkis rūkantis *West*
jam į parankę įsikibusi Ofelija, pusiau gyva
dar vienas ekstra bolševikas
petingas Klemensas, kuris iškart
pareiškė, kad jam svartu – tik petingas
toks vienas fricas ant brauningo
atjojės tiesiai iš elininių balius reichstage
und undinėlė nuo linksmojo Dunojaus;
galiausiai – geiša, kuriai viskas nuolat dzin
ir netgi – našlaitė gero būdo,
o kiek dar neįvardintų kitų...
žodžiu, svečiai suplūdo
iš visos dailios šlovingosios šalies,
nuo Alpių, Nagasaki, iš Kédainių –
ties Belorusijos pasienis neregėjo –
dievaži

dar nieks ištisies neprasidejo
bet kuko ut dūsauti suskato Melnikaitė
Maksimas suburbejo: ji matyt dar vis mergaitė,
o ši nugirdusi lyg žiežula pasiutu
ir ištar siemis *sudiev*
po šito žodžio piko
Ofelija iškart apalpo
tiplauk parkrito negyva
gaivint ją bandė ekstra bolševikas
bučiavo, pūtė ora lyg Eolas: ach, ach, ach!
petingas Klemensas darbavos rankomis
krūtinę nuolat spaudė: und und und!
net prikelimo maldą sukalbėjusi
našlaitė gero būdo
padėt jau niekuo negalėjo
ir taip Ofelija, kaip būtų gaila,
pasieny amžiamus užusnūdo.

kokia čia gali būti orgija be jos!
sukliko fricas, brauningą sugriebės,
jam tuo keiksmoždžiai riebiais
atitarė Maksimas,
šių išsigandęs metėsi padangėn žasinas moliūgas,
kiti paskristi nemokejė
nėrė beprotystėn.
tik geišai, aišku, viskas buvo dzin.

i ja pažvelges Donžanas tuoj prakalbo blaiviai:
tik pažiūrėkite, kokia mirtis greita!
palaidokim Ofeliją gražiai
o jau tada nelauk nieko – baisiai staigiai
užplakim mirtį savo plakančia aistra.

Vaiva Grainytė

„Dzin!“
Klykteli Alpės –
Kalnų taryba horizonte.
Rozės bara pavasarį,
Garuoja gyvatė.
Lieknutis ašarotas našlaitis – židiny.
Jis yra narsuolis visagalinis,
Trylika valandėlių kasdien
Po jo kraują teka,
Kol mėnesieną piktai kvépuoja.

Tamsiaplaukis viesulas dabar nelaimingas,
Vytauto kalnas – nemielas.
Karvutė iš vėliavos jiems marškinėlius siuva.

Amžinybės voke – krūtis ir lapkritys.

Ieva Gudmonaitė

Prašau – sudeginkit, kad išvaikyt tą žodžių pragara
pakibusi smulkiai raidžių pulkais,
bet sako – tu ne ragana, rašyk –
I aurų žodžiai dunksi man lyg snaigės:

tai spindulys, tai jis, tai Lemnis, tas Donžanas, baigės,
jis – labiausiai aš ar mano, tas, naktis kaip ir, griuvėsiai,
veržtis

Ir vos ižiūrimos smulkųjų raidžių planetos:
„nejučiomis, kitimas, Čurkinas, žiema“

– iš žodžių lyg žvaigždžių takus dėlioju,
bandau jais eiti, bet sukuos, supuos,
mintis užvindo prasmės, akysye mirga, dzin, kad nesimato
jau nieko, per sapnus rašau –
tik žodžiai man vaidentas kiti.

Bet dzin. Gerai bus ir paprasti

nes vis tiek iš žodžių spiečiaus išvaryta
savo vardą aš randu
auksu parašytą

Benediktas Januševičius

Vienuolis yra avietė

vienuolis yra avietė
su kryželiu
per vidurį

meilė yra avietė
su raketeliu
per vidurį

pilkai pelyt yra avietė
su snukiu
per vidurį

miestas yra avietė
su takeliu
per vidurį

užnuodyta jūra
kurioje maudosi
mirusios žuvys
yra avietė
su lapeliu
per vidurį

snaiperiai nušovę perkūno oželį
yra avietė
su varpeliu
per vidurį

užleisti vietą kapinėse
yra avietė
su langeliu
per vidurį

iš laimės perdegus
iličiai lemputė
yra avietė
su lašeliu
per vidurį

naktis yra avietė
su laiškeliu
per vidurį

tame laiške nusmigo
girtas vėjas

niekada neklauk
kas paraše ši laišką
kas atveršt šią dieną
kas lūpose priglaudė
pašautą paukštį
PERPLĖŠK
ir žvilgtelki
kas Jame

dienos vilnimis
keliauja
lietus ir ašara

Aušra Kaziliūnaitė

RUDENS TESTAMENTO DĒMĖ
arba fabrikas vardu DZIN

kova tėsiasi
dėvėtos valandos
lėtai valosi uniformas
austant saulėje beveik
tvyska auksinės bedugnės sagos

jas lėtai sagsto
automatai ir autobusai
adresai ir ateiviai

taip taip
bedugnės sagas
lėtai sagsto
benamiai drąsa
darbas ir keli jazminai
kol liekame
tik aš ir tu

jazminų aromatas
liečia mūšų sagas
miego pirštais
ir apnuogina miestą

kuriame kova tėsiasi
kuriame prie kelio
badauja aerodromas méniesienai
ir laikas

dėvėtoms valandoms lėtai
valantis uniformas
badaujantis asfaltas
badaujantis Trijų kryžių kalnas
badaujantis dangus
badaujanti konstitucija
graziai susikibę už rankų
jikanda alkanai vėliaiavai

o vėliavos gatvėse
greta didelių rudens afišų
miega žvaigždės ir meteorai

jų sapne statomas DZIN
bei fabrikas kuriame jis pagamintas
jų sapne statomas jeigu ir
planuojamais taip

bet visgi –
vėliavos sapno gatvėmis
vaikščioja spalis nukasta koja

Mindaugas Nastaravičius

pavyzdžiu, Salomėja

nes iškerpu iš oro – ir es,
ir taškas – du taškai ant tavo kūno – ir tik vėliau
ištarsi – visko būna – nes pirštai juos sujungsiu, kai tamai

akis regės užmerktą tamsią aki – betiksliai
kūnai pirštams pasiduos – nes visad –
lis – kaip niekada – namuos – nebeatiskirsimė, kuris pasakė:

nes aš, nes tu – ne daugiauskis, ne taškas – čia liekam
mirk, čia matome, kaip blaškos
ir drebulybi, ir baimė – tiek to rojaus

nes nusivylęs danų filosofas – mus iškerpa
iš negulėtос sofос – ir mums patiemis mus darkart paaukoja

Darius Jurevičius

garso poezijos projektas *nunu*

Salomėjos Nėries žodžiai

Seilemis {ir ir ir }
Lytim drėgnai {ir ir ir ir }
Suslēgei {ar ar ar ar ar }
Perskrodei {ar ar ar ar }
Velionj maldavai {tik tik tik tik }
Už našlaitij gėrei {o o o o }
Parakā {it it it } saldū šypsnj {ir ir ir }
Suliepsnojai {gal gal gal }

Nežinomu sapnu {ir ir ir ir }
Veide sustingai {oi oi oi oi }
Veltui sekundes {ss sss s }
Liūdesio rišai

Liepsnų lietu {ir ir ir } ku kū
Supynei

Žygimantas Kudirka
garso poezijos projektas *nunu*

aš žvaigždė
kailiniuotas mosuoja narsuolis
pastoje nuo nuodėmės
aš šaižus
niršti ir žiebt ištakoti sugrižti
daužti, nulaužti kryželj.
kliedėti – išvežti
aš fiordas
fiordas kaip raukšlė
jaučiuosi kaip jautis
atleidžiu atklydus
bet braidžiot neleidžiu
nepraminti nebespaudytu nebebajudinti
aš orlaivis
gal tik laivelis nugrimzdęs, grindytas
atklydės išvydės nukritęs nyvytęs
sudužęs ir kliedintis
aš sotus
spurdėti parduoti murmėti
nuginkluoti susmukti palūžti
nekankinti nušauti. laidotuvės.

Gabrielė Labanauskaitė
garso poezijos projektas *nunu*

pavasaris. kareivis parausta
netenkli lietuvis vainikėlio
šiltas plaukas kaip saulė
pjautuvu sumetę sugauna
palaidūnas svynojo begalvį
murza budrus šiurenė dirvonais
svajonė elgeta undinė
žaibuoja plėšrios chrizantemos
kamienas nutuko kaip
šešiasdešimt karvučių
bet penkmetis (priespavarinis)
maloniai užkrutėjo
tarybiniam lakūnui
stiebai staklės kurortas
poemos kankinasi cenzūra serga
neprašnėkina net midutis
sklyėtoj kamaroj beprotystė
vėlinės raudonai šukuoja
Žalgirij Simtaspalvij ir nukranka
Aukuras sutryptas, srovė miglota
Želia šilas Donžanas
Kantriai iškraipyta sopolio alėja
Užudaras daržas išdraskytas
Gėtė myluojasi su išplėstake Ofelija

Adventas pasivaidena, nutyla
Tik jūra kvatojasi plėšriai
Jai grasinā avietē, Traidenis ir suomis laukinis
Dūma
Dalia
Romuva
Balso skliautas

Apie kasdienybės dramą ir pankų sindromą

Festivalio „Ad hoc: nepatogus kinas“ svečiai iš Suomijos

Trečiadienį oficialiai uždarytas kino festivalis „Ad hoc: nepatogus kinas“ sulaukė ne tik daug žiūrovų, bet ir svečių. Pristatyti savo filmo „Panko sindromas“ („Kovasikajuttu“, Suomija, 2012) į Vilnių atvyko trys kūrybinės grupės nariai – režisierius Jukka Kärkkäinenas, operatorius Jani-Petteri Passi ir produseris Sami Jahnukainenas. Trys suomiai į kiną pasuko visai netikėtai: J.-P. Passi planavo tapti jūrininku, Jukka dirbo sandėlyje, kur suprato, kad reikia kažką keisti, o Sami po kelių nesėkmę bandymų ištoti į universitetą studijuoti istorijos užsirašė į kino kursus, kur ir sutiko Jukką. Dabar trijulė džiaugiasi savo bendro darbo darna ir tarpusavio supratimui, kuria klausydami širdies ir teigia, kad neprofesionalumas kine, ypač dokumentikoje, – dažnai tik privalumas. Kartu jie sukūrė du dokumentinius filmus, ateityje tikisi sulaukti finansinės paramos ir jau suplanuotam vaidybiniam. Pirmas jų filmas „Tautos svetainė“ („Kansakunnan olohuone“, 2009) rodė kelis išraiškingus suomių svetainės kambarius, juose kalbinti esminius pokyčius išgyvenantys žmonės. Tai filmas apie démesio ir žmogiško supratimo ilgesį, laiko tékmę ir kasdienę gyvenimo dramą. „Panko sindrome“ kūrėjai atranda tikro punk esmę keturių protinę negalią turinčių pankrokerių Pertti, Sami, Kari ir Toni grupėje. Pokalbis apie šiuos filmus su jų autoriais vyko Lietuvos kinematografininkų sajungoje – studentų „Šoblės kino klube“.

Tarptautinis filmo pavadinimas „Panko sindromas“ („The Punk Syndrome“) skiriasi nuo suomiškojo, ką reiškia originalusis variantas?

Sami Jahnukainen: „Kovasikajuttu“ – grupės vienos dainos pavadinimas, jis reiškia kažką neįtikėtinai šaunaus, tačiau jo neįmanoma išversti, todėl ieškodami tarptautinio pavadinimo stengėmės atskleisti, kad filmas kalba apie pankroką ir neigalumą.

Kodėl jus sudomino ši grupė?

Jukka Kärkkäinen: Mintis filmuoti kilo pirmą kartą per televiziją pamėjus grupę „Pertti Kurikan Nimipäivät“ („Pertti Kurikos vardo diena“). Pradžia buvo labai chaotiška. Šešis mėnesius sekiojome grupei iš paskos, nenutuokdami, apie ką bus filmas. Filmavimą lydi-jo nežinia, planuoti nebuvo jokios prasmės. Nežinojome, ar imsime interviu, ar filmuoimės grojant. Laukdavome, kol kas nors atsitiks, bet nuolat atsitikdavo patys netikėčiai dalykai. Filmavimas truko apie pusantį metų, per tą laiką grupė išpopuliarėjo ir pradėjo groti didžiausiuose Suomijos roko festivaliuose. Mane, kaip kino kūrėja,

labiausiai domino tai, kad „Panko sindromo“ herojai kur kas laimingesni už daugumą sveikų žmonių. Jie daro tai, kas jiems patinka, yra tikri ir nuoširdūs.

Jani-Petteri Passi: Dažnai po filmo žmonės nustebė klausia, kaip taip gali būti, kodėl tokia gera muzika ir tokie puikūs tekstai? Aš sakau, o kodėl gi ne? Kodėl negali būti geros muzikos ir gerų tekstu? Visi grupės nariai žino, ką daro, kai groja, jiems nė kiek netrukdo proto negalia. Pertti apskritai labai gilus menininkas. Ši grupė – tik vienės iš kelių jo kūrybinių projektų. Pertti – Suomijos muzikinės dėžutės grojimo čempionas, populiarus siaubo istorijų pasakotojas, ateityje jis planuoja dar daug kitų projektų.

Sami Jahnukainen: „Pertti Kurikan Nimipäivät“ grupės nariai elgesi ir kūryba priartėjo prie pankroko ištakų, kai svarbiausia – ne puikiai sugrota muzika, bet tekstas ir išraiška. Apie savo problemas pašauliui jie kalba per savo dainas. Išigulinus iš muzikos žanrą akivaizdu, kad grupės muzika – pats tyriausias pankrokas. Pertti visą gyvenimą elgési kaip pankas. Tai mums ir buvo įdomu.

Kuriant filmą apie neįgaluosius, neišvengiamai kyla moralinės atsakomybės klausimas: kaip parvaizduoti herojus, kad ir jūs, ir jie būtumėte suprasti teisingai. Filme netrūksta humoros.

Jani-Petteri Passi: Mes visalaik valdovavomės savo jausmai. Negalėjome numatyti, kokia bus žiūrovų reakcija, kas jiems pasirodys netinkama. Mus drąsino neigaliųjų centro darbuotojų pavyzdys, jie aiškiai parodė, kad nereikia paisyti medicinės diagnozės, iš kurios karta kyla globėjiskas jausmas ir nepagrįsta baimė įžecti. Socialiniai darbuotojai mus skatino kurti tokį atvirą filmą, koks jis dabar yra. Grupės narių elgesys taip pat diktavo, kaip jie nori būti matomi. Kaip ir tikriems pankrokeriams, jiems neegzistuoja jokie tabu.

O ar egzistavo jūsų asmeniniai tabu?

Jani-Petteri Passi: Visuomet vadavaujuosi nuostata, kad negaliu filmuoti tokio kadro, kurio herojumi nenorėčiau būti pats. Būtent todėl sceną, kai Pertti stovi nuogas po dušu, filmavau ne aš, o Jukka. Tačiau pats Pertti sakė, kad tai ne jo, o nepatenkintų (jei tokius yra) žiūrovų bėda, todėl kadra filmė panaudojome. Taip pat nebūtume filmavę scenos, kurioje Toni prieš pat koncertą šlapinasi tualete, jei ne grupės vadybininkas Kalli, sakės, kad tai būtinai reikia parodyti. Iš esmės tai juk tikra pankroko gru-

pė, kurios tapatybė – laisvas ir netabuizuotas elgesys. Todėl tokios scenos yra būtinos, jei nori apibūdinti filmo herojus.

Kaip grupė priėmė kino kūrėjus?

Jani-Petteri Passi: Pertti sakė, kad jie žvaigždės ir būtina kurti filmą. Mums buvo svarbi jo reakcija pamėjus rezultatą. Vis dėlto gavę kvietimą į jo gimtadienį supratome, kad filmas patiko. Tik Sami norėjo išimti sceną su smunkančiomis kelnėmis. Po didelių diskusijų sutarėme, kad ji reikalinga, nes išyksta esminis jo ir Pertti susitai- kymas.

Jukka Kärkkäinen: Toni buvo nusivylęs, kad jo filme per mažai. Jam asmeniškai sumontavau kitą versiją, pridėjus 40 minučių medžiagos vien tik apie jį, tačiau jam vis tiek buvo per mažai. Iš esmės visi grupės nariai liko patenkinti, mes iki šiol esame artimi draugai.

Sakote, kad herojai pirmiausia yra jūsų draugai. Bet ar kamera ne-komplikuoja tiesioginių santykių?

Jani-Petteri Passi: Juk kalbamė apie žmonių santykių esmę. Mums įprasta su filmu personažais bendrauti per kamerą ir išlikti draugais, nes mus domina ne techninė įranga, o žmonės. Padeda ir tai, kad esame ne profesionalūs kino kūrėjai, bet pirmiausia žmonės, norintys pažinti kitus. „Tautos svetainė“ viskas vyko beveik taip pat, mes tiesiog išjungdavome kamerą ir leisdavome herojams atskleisti. Vieni užkalbinti negaldavo sustoti, kitų namuose kantrai laukdavome, kol kas nors išvys.

„Tautos svetainė“ sulaukė pripažinimo. Iš kur atsirado jos veikėjai?

Jukko Kärkkäinen: Filma įkvėpė Roy'aus Anderssono filmas „Dainos iš antro aukšto“ ir Sergeaus Loznicos „Portretas“. Pirminė idėja buvo sukurti dokumentinį filmą, kurio kadro kompozicija visiškai išliktų tokia pat. Tačiau „Tautos svetainė“ tapo mano portretu, filmas atspindi mano vidinę situaciją ir jausmus. Jis kalba apie žmogų, kurio aš noriu tapti. Pagrindinio personažo Terro išgyvenami pasikeitimai netikėtai sutapo su manaisiais. Filmo personažai atsirado įvairiai: apie Terro ruošiusi kurti jau ketvirtą filmą, du herojai – mano tėvai, o gatvės dainininkų netikėtai išgirdau ir užkalbinau gatvėje. Kitus žmones radome klausydamiesi radijo. Ten skambina daugybė žmonių, norinčių pasidalinti savo gyvenimu. Pagalvojome, kad jei jau jie skambina ir kalba višai, turėtų sustiki ir filmuotis. Tačiau personažai atsirado kur kas anksčiau, nei aš supratau, apie ką bus filmas. Terro sužinojo, kad taps tėvū, tik po to,

Jukka Kärkkäinen, Jani-Petteri Passi, Sami Jahnukainen

kai sutiko filmuotis, tada ir supratau, apie ką bus filmas. Bet išyko dar vienas keistas dalykas – filmuojant sceną, kurioje Terro kalbasi su savo tėvu apie būsimo vaikučio vardą, būsimas senelis mums pranašingai linkėjo kuo greičiau susilaikti vaikų, nes gyvenimas nelaukia. Tą patį vakarą sulaukiau skambučio iš vienos moters. Susitikus ji man pranešė naujinę, kad tapsi tėvū. Galite išsivaizduoti, kaip jaučiausi. Kitų lūpomis šiame filme kalbu pats apie save.

Bet pavadinimas leidžia spėti, kad filmo tema – daug bendresnė.

Jukka Kärkkäinen: Filmas tiesiogiai nekalba apie suomių tautą, jis labiau atskleidžia mano asmeninį požiūrį, taip pat ir tai, kaip aš save matau. Jis buvo kelionė į mano paties vidų.

Sami Jahnukainen: Kita vertus, visi personažai yra suomiai ir atspindi tautą, tačiau tai ne demografinė sąvoka, tik mažas paprastų žmonių gyvenimo fragmentas. Todėl mes pasirinkome svetainę – vietą, kur, išskyrus miegamajių, žmonės paleidžia daugiausiai laiko. Iš pradžių norėjome filmuoti muilo operas žiūrinčius žmones. Pirmiausia atsiardo filmo estetinė idėja, tada gi-mė pavadinimas ir tik vėliau tema bei turinys. Svetainėse stengėmės nieko nekeisti, herojai sėdėjo savo išprastose vietose, klausimai buvo bendri, pavyzdžiu, „Kaip tu laikaisi?“. Norėjome pavaizduoti parastų žmonių kasdienybę. Juk kickvieno žmogaus gyvenime yra kažkas svarbus ir ypatingo, būtent tai mus ir domino.

Absurdū persmelktos scenos prime-na Anderssono kūrybą, ar absurdas atsirasdavo natūraliai?

Sami Jahnukainen: Žinoma, kad natūraliai. Roy'us Anderssonas kuria vaidybinių kinų, o mūsų filme rodomas realus gyvenimas, kuris, nori nenori, kartais būna absurdus. Tokiomis akimirkomis, kai kunigas netikėtai atsigeria iš didelio virtuvinio puodo, tampa aišku, kad tai būtinai turi būti filme. Atrinkdam

medžią ieškojome kadru su humoru.

Jukka Kärkkäinen: Man labai patinka Anderssono filmų stilius ir atmosfera, noriu sukurti ką nors panašaus. Humoro autoritetu laikau Takeshi Kitano.

Kaip suartėjate su personažais, kaip santykiai klostosi vėliau?

Jukka Kärkkäinen: „Tautos svetainėje“ yra tik vienas herojus, su kuriuo nebebalaikome santykių, dar vienas iš jų mirė, bet su kita is bendraujame iki šiol. Manau, kad kiekvienas žmogus vertas tapti filmo herojumi. Viskas priklauso nuo to, ar kino kūrėjams jis įdomus. Filme visada atsiškleidžia asmeniškas kino kūrėjo požiūris į objektą. Tai nepaiškinama. Man įdomu, kodėl vyras gyvena su nevaldoma ir abejinga moterimi, filmuodamas atrandu atsakymą – jis tiesiog nenori būti vienas. Susidomėjimas neišblėsta pasibaigus filmavimui. Kita vertus, kartais personažai apie mane žino daugiau nei aš apie juos, visuomet esu atviris, siekiu lygiaverčių santykių ir pasitikėjimo. Niekad nepamiršiu, kaip pankrokeris Pertti netikėtai prisipažino esąs linkęs iš savižudybę ir papasakojo apie kelis nepavykusius bandymus. Šios akimirkos man labai brangios. Kitas mūsų projektas bus vaidybinis filmas, visus veikėjus vaidins paprasti žmonės, tarp kurių dar kartą bus ir Terro. Filme nebus be dialogų, tačiau kiekvienam vaidmenyje bus įpinta aktoriaus asmeninė istorija. Taigi vėl priartėsime prie dokumentikos, tik galėsime laisviau žaisti siužetu. Bet įkvėpimo nuolat semiamės realiamę gyvenimę.

Sami Jahnukainen: Manau, kad kine patys įdomiausi bandymai nutinkina tada, kai nepaisoma žanrų rėmų. Daug puikų dokumentinių filmų dažnai atrodo tarsi suvaidinti, o vaidybinių kartais priartėja prie dokumentinio kino ribos. Šios dvi skirtinos kino rūšys visada darė ir darys viena kitai įtaką. Iš to kinas tik laimi.

PARENGĖ AISTĖ RAČAITYTĘ

Susitiksime kapuose

Krėslė prie televizoriaus

Ateinančią savaitę kasdien nuo pirmadienio iki ketvirtadienio LRT rodys garsiausias pasaulio kapines. Toks pasirengimas lapkričio 1-ajai tautai, manau, pasirodys adekvatus, nors aš neįsivaizduju, kaip kasdien galima žiūrėti filmus apie kapines. Net ir pačias garsiausias. Itariu, kad tai nesveika. Panašiai kaip savaite, skirta Vytauto Landsbergio jubiliejui. Kai televizija sako nesibaigiančius tostus, vaizdelis gana fantasmagoriškas. Nežinau, kokie tostai mūsų laukia po šio sekmadienio, bet lapkričio 1-ają (22.05) LRT užbaigs garsiausiu pernykšteliu filmu – Larson von Trierio „Melancholia“. Tai filmas apie pasaulio pabaigą. Jis gražus, elegantiškas, kickvienas jame ras sau pagal poreikius – vieni sauja filosofijos, kiti – aštrokos erotikos, treti – pasvarstyti apie meno prasmę, ketvirti – grakščiu kino klasikų Antonioni ar Tarkovskio citatų.

Itariu, jog von Trieras norėjo parodyti, kad sapnus ir fantazijas kuriame nebe patys, o masinė kultūra – reklama, rinkodaros triukai ir vartojimo ideologijos. Bet „Melancholia“ – visai vykusi artėjančios katastrofos reklama. Tiksliau, tos būsenos ar nuoautos, kurią išgyvena šių dienų žmonės, kuriems nuolat ir Holivudas, ir žiniasklaida primena, kad netrukus sulauskime pabaigos. Kokiai nors p. Fekalijai iš parlamento filmas, žinoma, gali

pasirodyti šventvagiškas, bet žmonėms jis patinka.

„Melancholia“ suprantama ir aiški, nors kalba apie ligą, mirtį ir neišvengiamą visko pabaigą. Pagrindinė filmo herojė – viešųjų ryšių specialistė Džüstina (ją suvaidinusi Kirsten Dunst buvo apdovanota Kanuose, iš kurių von Trieras gėdingai išvytas) linkusi į autodestrukciją, ji išgyvena depresiją, todėl ramiai sutinka žinią apie artėjančią planetą, kuri sunaikins Žemę. Moteris nebemato prasmės. Regis, jai pritaria ir režisierius. Kitokį požiūrį bando pateisinti Džustinos sesuo Kler. Charlotte Gainsbourg herojė – visiška sesers priešingybė. Ji bijo pabaigos ir negali susitaikyti su mintimis, kad viskas išnyks. Kler ne griauna, o rūpestingai kuria harmoniją – tegu tik prabangiuose savo namuose, kur prieglobstį randą ir iš proto einanti Džüstina.

Kita garsi ateinančios savaitės premjera – Martino Scorsese „Kuždesių sala“ per LNK (31 d. 22.35). Jis perkelia į 1954-ųjų JAV, Šaltojo karo metus, kai potencialaus pasaulinio karo ar komunistų baimė taip pat kūrė nerimo ir įtarimų atmosferą. I salą, kur iškūrusi psychiatrienė ligoninė pavojingiaiems nusikalstamams, atvyksta du FTB agentai – Tedis (Leonardo DiCaprio) ir Čakas (Mark Ruffalo). Jie tirs paslaptingą vienos pacientės, kuri nužu-

dė tris savo vaikus, dingimą. Tedis prastai jaučiasi, jam skauda galvą, kankina baisūs prisiminimai – Antrojo pasaulinio karo metais jis buvo tarp tų, kurie išvadavo Dachau. Jam atrodo, kad gydytojai eligiasi keistai ir kažką slepia. Bet ar Tedis sugeba atskirti savo košmarus ir realybę? Žiūrovų laukia neįtikėtinas siužeto posūkis, kuris apvers auksytyn kojom iki tol žiūrėtą filmą, bet ir sinefilams „Kuždesių sala“ suteiks neįtikėtinų malonumų – tiršta ekspresionistinė atmosfera, klaustrofobiškos erdvės, itaigi muzika, klasicinius filmus primenantys interjerai ir kostiumai. Tokio kino dabar beveik niekas nekuria, nes žiūrovai būtinai nori ko nors saldžiai gražaus.

LRT Kultūra (31 d. 22.15) dar kartą primins originalią režisierių – turkų Nuri Bilge Ceylan ir jo Kuždesių salo priekelius metus apdovanotas „Tris beždžionės“ (2008) – niūrų ir lėtų pasakojimą apie vienos šeimos tragediją, kuri kyla iš melo, pakantumo blogiui ir jėgai.

Nors ir lapkričio 1 d. dauguma mūsų televizijų linksmintis ir rodys komedijas – ne tik muzikinę kriminalinę „Operacija LNK ir kitos aistros“ (16.05), dar atkreipčiai dėmesį į prancūzės Julie Bertucelli Australijoje kurta „Tėve mūsų, kuris esi medyje“ (BTV, lapkričio 1 d. 22.25). Tai pasakojimas apie šeimą, kuri gyvena milžiniško figos medžio

„Kuždesių sala“

šešelyje. Kai tėvas miršta, kickvienas iš keturių vaikų reaguoją savaip. Aštuonerių metų Simona tiki, kad jos tėvas gyvena medyje. Apie tai ji pasako ir mamai (Charlotte Gainsbourg), kai ši pamažu ima atgauti jėgas. Bet medis kelia grėsmę namui, ir motinai nebelieka pasirinkimo: figą reikia nukirsti...

Davido Gordono Greeno filmo „Sniego angelai“ (LNK, 28 d. 23.10) veikėjo, 1974-ųjų JAV provincijos paauglio Arturo tėvų santykiai byra ir genda, o jaunuolis išgyvena pirmąjį meilę. Jis atsiduria įvykių, kurie pakeis visą tolesnį gyvenimą, sūkuryje. Arturas sužino, kad nūžudytą jo buvusį globėją Eni (Kate Beckinsale). Niekas nesupranta, kam reikėjo jos mirties.

Užtat Almantu Grikevičiaus „Vilkolakio pėdsakai“ (LRT, 26 d. 24.00) suteiks ne vieną proga nuoširdžiai pasijuokti, nors tai – politinis detektivas, kuriame nuolat kažkas kažka žudo ir kraujas bei aistros liejasi per kraštus. Pagrindinius vaidmenis sukūrė sovietų kino žvaigždės Mihajus Volontiras ir Sergejus Ša-

kurovas, filmuota, regis, net Lotynų Amerikoje, bet tai tipiškas „kontrpropagandinių“ kino, kuriuo stagnuojančios valstybės ideologai bandė gelbėti savo piliečius nuo besaikio žavėjimosi Vakarais, pavyzdys. Tokie filmai turėjo aiskinti, kad už geležinės sienos klesti korupcija, mafija, o „Vilkolakio pėdsakose“ – ir buvę naciai, radę prieglobstį Lotynų Amerikoje. Iš klišių sudaugytas scenarijus iškart žadėjo kūrybinę nesėkmę. Bet tokiems filmams kaip „Vilkolakio pėdsakai“ prabėgė laikas suteikia netikėtų prasmų. Mégstu juos žiūrėti, nes kaip ant delno matyti tarybinio žmogaus išsiaudavimą apie Vakarus. Šie filmai kūrė homo sovieticus mitus ir alternatyvias tikrovės. Tiesa, kartais gali pasirodyti, kad tas požiūris nepasikeitė, o „kontrpropagandinė“ talentingo režisieriaus „chaltūra“ ir dabar atrodo profesionalesnė už perdėtai rimtas pastangas kurti naujas tautiškas kino legendas.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Amerikos splinas

Nauji filmai – „Kazino apiplėšimas“

Gediminas Kukta

Absurdiški filmų pavadinimų vertimai į lietuvių kalbą, deja, jau nebестebina. Imi net abejoti, ar platinėtojai apskritai peržiūri filmus, ar apsiriboa tiki trumpais užsienietiškais „sinopsis“ ir „treileriais“, kurie neretai tik kliaudina. Naujausią gimusio Naujojoje Zelandijoje, bet kuriančio JAV režisierius Andrew Dominiką juostą „Killing Them Softly“ išversti į „Kazino apiplėšimą“ (JAV, 2012) reikia nemažai kvailumo. Lietuviškai pavadinimas platinėtojams turbūt skamba pernelyg „švelniai“ ir nicko nepasako apie žanrą. Šių laikų ciliniams žiūrovui, nesivarginančiam skaityti nei aprašymų, nei plačiau pasidomėti filmu prieš einant į kino teatrą, pavadinimas turi būti suprantamas, suleruoti „pagrindinę mintį“, kitaip sakant – tiesmukas. O jei taip nesinorėjo to poetiško pavadinimo, tiesių sakant, apie filmą ir jo atmosferą pasakančio daug daugiau nei naujai sugalvotasis, kodėl netiko „Kogano sandėris“? Juk taip vadinas amerikiečių rašytojo, advokato ir žurnalisto George'o V. Higginso romaną, pagal kurį filmas ir sukurtas. Logiškas paaškinimas,

matyt, vienintelis: savo tiksline auditorija platinimo kompanijos laiko paauglis, „Oušeno“ trilogijos ir panašių veiksmo filmų gerbėjus.

Tokiems reikia lengvo masalo. Tačiau šiuo atveju ir jie apgaunami – nei kazino, nei meistriško apiplėšimo filme nėra.

Veiksmas nukelia į 2008 m. JAV, kai pagreiti įgauna pasaulinę finansų krizę, o šalyje vyksta prezidento rinkimai. Du smulkūs vagišiai Frenkas (Scoot McNairy) ir Raselas (Ben Mendelsohn) pasamdomi apiplėšti mafijos globojamą nelegalų pokerio turnyrą atokiamė pusrūsyje (štai jums ir kazino). Nepatyrę vyrukai juodomis kojinėmis ant galvų ir geltonomis guminėmis pirtinėmis išveržia į prieblendoje skendinčią žaidimą patalpą. Nors jų veiksmai veikiai primena apiplėšimo karikatūrą, vis dėlto jiems pavyksta apšvarinti mafijos vadeivias ir sekmingai paspruktis. Be to, jie turi stiprū alibi: turnyro organizatorius Markas Tratmanas (Ray Liotta) jau du kartus bandė panašiai inscenizuoti apiplėsimą ir susižerti kolegų pinigus, tad dabar šešėlis vėl turėtų kristi ant jo. Tačiau mafija su savais pinigais taip lengvai nesiskiria. Pasamdomas garsus žudikas Ko-

glas (Brad Pitt), kuris turi pamokyti ižūlius vagis ir visiem priminti, kad daugiau nickada nekištų nagų prie mafijos pinigų.

Iš tiesų siužetas su įvairiomis variacijomis matytas jau ne viename veiksmo filme. Sukčiai, mafija, pokėris, samdomi žudikai, saltakraujiškos žmogžudystės – visa tai leidžia prisiminti daugelį nesenų, bet jau klasiką tapusių gangsterių filmų: nuo „Krikštatėvio“, „Gerų vyrukų“ (Ray'aus Liottos herojus lyg atkeliaučių iš praeities), „Karlito kelio“ iki „Infiltroto“ ar serialo „Sopranai“ (Dominiko filme epizodinių vaidmenų kuria ir Jamesas Gandolfini). Šie aktoriai pasirinkti neatsitiktiniai: iš ankstesnių filmų jie „atsineša“ prasmių krūvį ir „Kazino apiplėsimui“ suteikia išties gangsterių kino prieskonio. Režisierius su kaupu išnaudoja šių aktorių „žvaigždžių“ statusą.

Kita vertus, daug ką savotiškai skolindamas iš kitų filmų – aktorių personažus, siužeto vingius ar tarantinišką smurto estetizavimą – režisierius rizikuoja originalumu. Kelias minutes žiūrėti, kaip skrupulizingai iki sąmonės netekimo sumušamas Tratmanas arba kaip vėliau jam įsmilkinį paleidžiamą kulką,

o mes, žiūrovai, muzikai skambant stebime sulėtintą jos skydį per liečių ir automobilio stiklą iki vyrų galvos, paprasčiausiai nebeįdomu. Matyt, atsibodę, nebeveikia. Apskritai Dominikas akivaizdžiai mėgaujasi vizualiai išraiškingais epizodais (sulėtinimai, „išplaukę“ kadrų) bei garso takeliu (Ketty Lester, „The Velvet Underground“, Nico) ir pernelyg užsižaidžia. Kad režisierius yra tikras vizionierius, įrodė ankstesnius filmus „Džesio Džeimso nužydymas“, kurį įvykdė bailyς Robertas Fordas“. Jame epinė istorija buvo pasakojama estetiškai ištobulintais, bet neretai tuščiais kadrų. Matyt, kaip dramaturgija užleidžia vietą „gražiems vaizdeliams“, galima beveik kas antrame šiuolaikiniame filme. Kad šiandien visi moka meistriškai filmuoti, abejonių lyg ir nekyla. Užtat sklandžiai papasakoti istoriją kur kas sudėtingiau.

Bet režisierui išties filme pavyksta užčiuopti laiką ir surinkti dekadansiąją atmosferą. Pilki pramominiai rajonai, apleisti priemiestiniai, nuolat pliaupiantis lietus tik paryškina pesimistines nuotaikas. Fone (per radiją, televiziją) beveik be perstojo girdėti politikų kalbos apie ekonomiką, šalies politiką, permanentų būtinybę. Pavyzdžiu, Greigo Frasierio kamera, iš kadro dingus herojams, dar kelias sekundes „užsibūna“ prie televizoriaus ekrano, kuriame kalbą skelia Barackas Obama – apie šviesesnę ateitį, amerikiečių vienybę ir viltį. Tačiau optimizmas bliūkšta šiapus ekrano, toje erdvėje, kur gangsteriai be jokių skrupulų suvedinėja saskaitas, remdamiesi išsitikinimu: „Amerika – ne šalis, Amerika – verslas. Mokėk pignigus.“

Šiuo atveju Andrew Dominikas yra beviltiškas pesimistas, o būti pesimistu Amerikoje truputį netikėta.

Parodos	„Prospektas“ fotografijos galerija Gedimino pr. 43 Remigijaus Treigio fotografijų paroda „Uždaryta“	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Roberto Antinio instalacija „Žiūrinėtojai“	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	Nacionalinė dailės galerija Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Paroda „Ne vien grožis. Moters atvaizdas LAWIN kolekcijoje“ Gintaro Česonio fotografijų paroda „Sutikti miestai“	Šv. Jono gatvės galerija Šv. Jono g. 11 XXII Lietuvos ekslibriso paroda, skirta Maironio metams	Tarp disciplinių
Vilniaus paveikslų galerija Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Tarptautinė paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų ir didikų portretai iš Ukrainos muziejuje“ Paroda „Liudviko meno metaštininkė“, skirta Akvilės Mikėnaitės gimimo 100-mečiui	Lietuvos dailininkų sąjungos galerija Vokiečių g. 4 Pauliaus Normanto fotografijų paroda „Keturi Budos pėdos. Keturi šventi miestai“ Rolando Marciaus tapybos paroda „Organiskos jungtys“	„Fluxus ministerija“ Jonavos g. 3 iki 30 d. – paroda „MENAMA“ nuo XI. 2 d. – Igno Maldžiūno fotografijų paroda „China. 1/5“	Spalio 24–28 d. vyks Gabrielės Labanauskaitės su draugais organizuojamas audiovizualinės poezijos festivalis TARP, kuriame poezijs pinasi su muzika, vaizdais, performansas ir filmais. Skaitymai, peržiūros ir koncertai vyks Nacionalinėje dailės galerijoje, muzikos klubuose, „Jaltoje“ Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Kiekvieną dieną bent po du renginius, dauguma nemokami. Daugiau informacijos ir programa: www.tarfest.lt .
Radvilų rūmai Vilniaus g. 24 Paroda „Slovakų grafikos menas. Klasikinės technikos“	Galerija „Arka“ Ausros Vartų g. 7 Paroda „Šešėlių spastai“ (Ispanija) Jaroslavo Rokickio jubiliejinė tapybos paroda Viačeslavu Jevdokimovu (Karmalitos) piešiniai Algimanto Jono Kuro tapybos ir asambliažų paroda „Geltonieji“ Raimundo Regimanto Martinėno paroda „Dance macabre“	Galerija „Balta“ M. Valančiaus g. 21 iki 31 d. – meno projektas „Konceptacija versus Technologija“. Gao Yuan (Taivanas) fotografijos	Teatras
Taikomosios dailės muziejus Arsenalo g. 3 A Paroda „Nuo mini iki maks. Septintojo dešimtmecio mada“ „Valdovų rūmų lobynas: Lietuvos ir Europos paveldo klo dai“	Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 iki 29 d. – Jūratės Stauskaitės ir Eglės Gandos Bogdanienės paroda „7 Me(a)ho dienos“	Galerija „Aukso pjūvis“ K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53 Algirdo Pakeliūno ir Romualdo Čarnos paroda iš ciklo „Duetai“ Valdo Kurkliečio paroda „Užurbartas ratas“	Šią savaitę verta atkrepti dėmesį į premjerą mažiesiems žiūrovams (4–8 metų vaikams). Vilnius mažajame teatre lapkričio 4 d. 12 ir 14 val. bus rodomas kviečinės režisierės (praėjusių metų „Auksinio scenos kryžiaus“ už spektaklį vaikams laureatės) Olgos Lapinės spektaklis „ Bangusis atrakcionų parko dėdė “. Jaunajai režisierėi premjerai iškvpė skandiniavų literatūra, imponuojanti atmosferiškumu, ryšiu su gamta ir gebėjimu atskleisti vaikų mąstymo mechanizmus.
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenolas Arsenalo g. 1 Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstybių būties kultūra Kryždirbystė „Lietuvos diplomatinė tarnyba 1918–1940 m.“ Paroda „Vytautas Landsbergis – 100 knygų“	Pamėnkalnio galerija Pamėnkalnio g. 1/13 iki 27 d. – Susanne Hagaard (Danija) paroda „My erotic childhood“	KLAIPĖDA Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija Liepų g. 33 Česlovo Janušo (1907–1993) paroda „Prie Baltijos ir prie Atlanto“ Paroda „Prano Domšaičio gėlės“ Vytauto Kašubos kūrybos ekspozicija „Žmogaus misterija“	28 d. 16 val. – P. Sūskindo „KONTRABOSAS“. Rež. – V. Masalskis „MAIRONIO GATVĖ“. Rež. – S. Degutytė (Stalo teatras)
Kazio Varnelio namai-muziejus Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienių-šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Jono Meko vizualiųjų menų centras Gynėjų g. 14 Paroda „Jonas Mekas: prisiminimai iš Vokietijos“	KKC parodų rūmai Aukštajų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2 Šiuolaikinio meno projektas „Prestižas: šiu dienų fantasmagorija“	28 d. 19 val. – „KAMINIŲ DAINOS IŠ EUROPOS ŠIRDIES“ (pagal F. Dostojevskio romaną „Nusikaltimas ir baumė“). Rež. – K. Smedas (Suomiija)
Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Vilnius sakralinė auksakalystė“	Teatro, muzikos ir kino muziejus Vilniaus g. 41 Fotoaparatu paroda „Sustabdė akimirkas... (fototehnika iš kino kūrėjų asmeninių rinkinių“ Vegos Vaičiūnaitės paroda	Baroti galerija Aukštajų g. 3/3a Jolantos Kvašytės keramikos paroda „Kinija – Azijos tigras“	28 d. 16 val. – „POETĖ“ (monospektaklis S. Nėries poezijos ir dienoraščių motyvais). Rež. – R. Garuolytė
Šiuolaikinio meno centras Vokiečių g. 2 Paroda „(Kaip aš čia patekau). Tapyba Lietuvoje“ iki 28 d. – Kriso Salmanio paroda „Šviesa“	Vilniaus rotušė Didžioji g. 31 iki 30 d. – tapybos paroda „Donelaitis 2012“	ŠIAULIAI „Laipio galeryja“ Žemaitės g. 83 nuo 30 d. – paroda „Tu man nemiš...“ : Georgo Holmsteno (1912–2010, Vokietija) piešiniai ir monogramos, Vilniaus Šliuželio kaligrafija, Aldonos Gustas (Vokietija) tekstai	27 d. 19 val. – „LIIUDNOS DAINOS IŠ EUROPOS ŠIRDIES“ (pagal F. Dostojevskio romaną „Nusikaltimas ir baumė“). Rež. – K. Glušajevas
Modernaus meno centras Literatų g. 8 iki XI. 2 d. – Eglės Lekevičiūtės ir Simono Nekrošiaus objektų paroda	Energetikos ir technikos muziejus Rinktinės g. 2 iki 31 d. – Igno Maldžiūno fotografijų paroda „China. 1/5“	Dailės galerija Vilniaus g. 245 Šiaulių universiteto ir užsienio aukštujų mokyklų dėstytojų, Menų fakulteto studentų tarptautinė vizualinės kūrybos paroda, skirta Šiaulių universiteto Menų fakultete 45-eriu metų sukaktiai paminėti	27 d. 18 val. – „LEDI MAKBET“ (pagal W. Shakespeare'o pjesę „Macbethas“). Rež. – A. Latėnas
Galerija „Kairė-dešinė“ Latako g. 3 iki XI. 3 d. – Gerardo Šlektavičiaus kūrybos paroda „Anatomijos pamoka“ Jūratės Jarulytės kūrybos paroda „Kalbėk su manim (skaityk man, dainuok man)“	Pylimo galerija Pylimo g. 30 iki 27 d. – paroda „Dvylikai Viktoro Petravičiaus vizijų“	Spektakliai	28 d. 12 val. – „RAUDONOJI GÉLÉLÉ“. Rež. – J. Popovas
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	Galerija „Kunstkamera“ Ligoninės g. 4 nuo 26 d. – paroda „Civitas Vilnensis“	VILNIUS Nacionalinis operos ir baletų teatras 26.18.30 – M. Musorgskio „BORISAS GODUNOVAS“. Dir. – R. Šervenikas	28 d. 18 val. – „VÉJAS TUOPŪ VIRŠŪNĖSE“. Rež. – A. Ščiukcis
Parodų salės „Titanikas“ Maironio g. 3 iki XI. 3 d. – projekto „Jaunojo tapytojo prizas 2012“ finalininkų paroda Paroda „Ksiilo 1“	KAUNAS M. Žilinsko dailės galerija Nepriklausomybės a. 12 Šiuolaikinio Japonijos meno paroda „Keliai į ateitį: naujasis Japonijos menas“	27 d. 12 val. – J. Gaižausko „BURATINAS“. Dir. – M. Jauriškis 27 d. 18.30 – L.A. Minkaus „BAJADERĖ“. Dir. – M. Staškus 28 d. 12 val. – M. Theodorakio „GRAIKAS ZORBA“. Dir. – M. Staškus	27 d. 18.30 – „EGLATÉ PAS IVANOVUS“. Rež. – J. Vaitkus
Tekstilės galerija „Artifex“ Gaono g. 1 iki 27 d. – Eglės Gandos Bogdanienės personalinė paroda „Red tape“	Kauno paveikslų galerija K. Donelaičio g. 16 Akvarėlės binalės „Baltijos tiltai“ atrankinė konkursinė paroda „Sąsajos“	30 d. 18.30 – B. Asafjevo „BACHČISARAJUS FONTANAS“. Dir. – I. Kostaičinas (Baltarusijos didžiojo nacionalinio akademinio operos ir baletų teatras)	28 d. 12 val. – „RAUDONOJI GÉLÉLÉ“. Rež. – J. Popovas
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ Dominikonų g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liudvies meno rinkiniai	Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus V. Putvinskio g. 64 iki XI. 4 d. – Kazio Šimonio (1887–1978) paroda „Svajų miražai“, skirta 125-osioms dailininko gimimo metinėms	Nacionalinis dramos teatras Didžioji salė 26 d. 18.30 – R.W. Fassbinderio „JUODOJI NAŠLĖ (LAISVĖS KAINA)“ Rež. – Y. Ross 27 d. 18.30 – J. Giraudoux „IR VĒL VISKAS BUS GERAI“. Rež. – C. Graužinės	28 d. 18 val. – „VÉJAS TUOPŪ VIRŠŪNĖSE“. Rež. – A. Ščiukcis
Keramikos muziejus Rotušės a. 15 Algimanto Patamsio kūrybos paroda Živilės Bardžiaskaitės-Bergins porceliano paroda „Atspindys“	Keramikos muziejus Rotušės a. 15 Algimanto Patamsio kūrybos paroda Živilės Bardžiaskaitės-Bergins porceliano paroda „Atspindys“	28 d. 12 val. – „PELENĖ“ (pasaulio pasakų motyvais). Rež. – J. Dautartas 30 d. 17 val. – T. Dorsto, U. Ehler „NUISIAUBTA ŠALIS“. Rež. – G. Varnas	30 d. 19 val. – „MATA HARI“. Rež. – choreogr. – J. Smoriginas („Vilnius baletas“)
Ryšių istorijos muziejus Rotušės a. 19 Aloyzo Stasiulevičiaus tapyba	Ryšių istorijos muziejus Rotušės a. 19 Aloyzo Stasiulevičiaus tapyba	Mažoji salė 26 d. 19 val. – F. Dostojevskio „NUOLANKIOJI“. Rež. – V. Masalskis 27 d. 16 val. – A. Škėmos „SAULÉTOS DIENOS“. Rež. – R. Kudzmanaitė	Teatras „Lélė“ Didžioji salė 27 d. 18.30 – G. Apollinaire'o „TEIRESIJO KRŪTYS“. Rež. – G. Varnas 28 d. 12 val. – „UNDINELĖ“. Rež. – O. Žiugžda (Kauno valstybinis lėlių teatras)
10 ps.			27 d. 12, 14 val. – „NAŠLAITĖ ELENYTI IR JONIUKAS AVINIUKAS“. Rež. – R. Driežis 28 d. 14 val. – „KIŠKIŲ SUKILIMAS“ (pagal K. Binkio poemą „Kiškių sukilimas“). Scenarius aut., rež. ir dail. – R. Driežis
			Mažoji salė 27 d. 12, 14 val. – „NAŠLAITĖ ELENYTI IR JONIUKAS AVINIUKAS“. Rež. – R. Driežis 28 d. 14 val. – „KIŠKIŲ SUKILIMAS“ (pagal K. Binkio poemą „Kiškių sukilimas“). Scenarius aut., rež. ir dail. – R. Driežis
			Menų spaustuvė 26 d. 19 val. „Juodojoje salėje“ – „NO CONCERT“. Rež. – V. Barcikis (teatro judėjimas „No Theatre“)
			26, 27 d. 19 val. „Kišeninėje salėje“ – PREMJERA! „TAVO AKYS MATĖ MANE“. Rež. – K. Černytė (jaunųjų scenos menininkų programa „Atvira erdvė“)
			27 d. 19 val. „Juodojoje salėje“ – „EŽIUKAS RÜKE“. Rež. – T. Stiūra (teatras „Trupė liūdi“)
			KLAIPĖDA Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras 26 d. 18.30 – J. Steino, J. Bocko, Sh. Harnicko „SMUIKININKAS ANT STOGO“ 27 d. 18.30 – PREMJERA! „SVEIKAS, ČARLI!“
			28 d. 12 val. Teatros kolonų salėje – PREMJERA! „VERPALU PASAKOS“

Klaipėdos lėlių teatras
27 d. 12 val. – „ŽIRAFĀ SU KOJINĒM“.
Rež. – G. Radvilaviciūtė
28 d. 12 val. – „APAPA“. Rež. – G. Radvilaviciūtė

PANEVĖŽYS

Juozo Miltinio dramos teatras
26 d. 18 val. – R. Cooney, J. Chapmeno „MISIS MARKHEM MIEGAMASIS“.
Rež. – V. Kupšys
28 d. 12 val. – S. Maršako „KATÉS NAMAI“. Rež. – V. Mazūras
28 d. 18 val. – M. Gorkio „MOTINA (VASA ŽELESNOVĀ)“. Rež. – K. Glušajevas (Valstybinis Vilnius mažasis teatras)

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
26 d. 17.30 *Paežerių dvaro rūmuose* – Dedikacija karalienei Barborai Radvilaitei. Ansamblis „Musica humana“ (meno vad. ir dir. – A. Vizgirda). Senojo šokio trupė „Festa cortese“ (meno vad. – A. Žutautaitė). Solistė M. Lukošiūtė (sopranas). Aktorius V. Rumšas vyresnis (skaitovas). Programoje XVI–XVIII a. LDK vokalinė ir instrumentinė muzika, XVI–XVII a. poezija, karaliénės Barboros Radvilaitei laiskai Žygimantui Augustui
27 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – A. Kundrotas Echaniz (1917–2011) atminti. Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestras. Dir. – G. Markas (Austrija), trio „DeHaPy“; D. Dédinskaitė (smuikas), G. Pyšniakas (violončelė), O.Ch. Haagenrudas (fortepijonas, Norvegija). Programoje L. van Beethoven, A. Dvoržako kūriniai
28 d. 16 val. *Taikomosios dailės muziejuje* – „Vilniaus arsenalas“: L. Šulskutė (fleita), R. Romoslauskas (altais), S. Okruško (klavesinas). Solistė N. Katiliénė (sopranas). Programoje J.S. Bacho, G.Ph. Telemanno, A. Bruzo, Z. Bružaitės, C.Ph.E. Bacho, W.A. Mozarto kūriniai
28 d. 16 val. *Panėvėžio dailės galerijoje* – iš ciklo „Dailės ir muzikos kūrėjų vizijos“: sakralinė muzika ir A. Stasiulevičiaus paveikslų videoprojekcija „Septyni paskutiniai mūsų įšangytojo žodžiai ant kryžiaus“. Koncertuoja „Musica humana“ (meno vad. ir dir. – A. Vizgirda)
XI. 4 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – Visai šeimai. Muzikinis spektaklis „Sofija muzikuoja“ (pagal G. de Pennart'o „Sophie macht Musik“). Klaipėdos kamerinis orkestra. Dir. – M. Piečaitis, kompozitorė Z. Bružaitė. Lietuviško teksto autorė K. Rybačauskaitė, aktorė ir režisierė G. Latvėnaitė
4 d. 16 val. *Taikomosios dailės muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas. Čiurlionio kvartetas. Programoje B. Britteno, I. Strawinskio, R. Schumanno kūriniai

Kronika

Lietuvos dokumentinės kinas internete

Lietuvos centriniame valstybės archyve saugoma daugiau kaip aštuoni tūkstančiai lietuviškų dokumentinių filmų. Siekdamas pagerinti prieiga prie filmų, Lietuvos centrinius valstybės archyvas pristato naujį interneto portalą www.e-kinas.lt, sukurtą igyvendinant projekta „Lietuvos dokumentinės kinas Internete (e-kinas)“, finansuojamą iš Europos Sajungos struktūrinų fondų lėšų pagal 2007–2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programos prioriteto „Informacinė visuomenė vienims“ priemonę „Lietuvos kultūra informacinei visuomenėje“.

VILNIUS

Kongresų rūmai

28 d. 16 val. – žymiausios „Tele bim bam“ dainos. „Tele bim bam“ kolektyvas, Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – R. Šumila

Lietuvos muzikų rėmimo fondas

31 d. 18 val. – koncertas kompozitoriaus ir smuikininko J. Gaižausko gimimo 90-osioms metinėms. Dalyvauja ansambliai, LMTA profesorė B. Vainiūnaitė ir kt. atlikėjai. Programoje J. Gaižausko kūriniai

Šv. Jonų bažnyčia

27 d. 18 val. – koncertas „Šiaurės Vokietijos Baroko mokykla II“. Dalyvauja V. Pinkevičius (vargonai)

Šv. Kazimiero bažnyčia

30 d. 18.30 – vargonuoją B. Vaitkus. Programoje C. Francko, J. Alaino, O. Messiaeno kūriniai
31 d. 18.30 – Valstybinis choras „Vilnius“ (vad. ir dir. – P. Gylys). Programoje O. Narbutaitės „Lapides, flores, nomina et sidera“

Piano. It koncertų salė

26 d. 19 val. – „Rusiškų senovinių romansų vakaras“. Solistas T. Kuteris, koncertmeisterė H. Kapten

30 d. 19 val. – „Fazolių koncertas“.

G. Nakas, J. Sodeika

Aktualios muzikos festivalis

„Gaida“

26 d. 19 val. *ŠMC Didžiojoje salėje* – „Sinfonietta Riga“. Dalyvauja mišrus choras „Kamer...“ (Latvija). Dir. – N. Šne. Programoje G.F. Haaso, J. Janulytės kūriniai
27 d. 19 val. *Vilniaus Kongresų rūmuose* – festivalio „Gaida 2012“ baigiamasis koncertas. E. Kovačičius (smuikas), A. Grigorian (sopranas), choras „Jauna muzika“ (vad. – V. Augustinas), Lietuvos valstybinis simfoninių orkestras. Dir. – R. Šervenikas. Programoje G.F. Haaso, G. Puskunigio ir A. Martiniūnės kūriniai

KLAIPĖDA

Klaipėdos universiteto menų fakultetų vargonų salė

27 d. 18 val. – kompozitoriaus B. Kutavičiaus 80-mečiui. Dalyvauja L. Vaitkūnaitė (vargonai), V. Lukšas (vokalas), E. Gaižauskaitė-Martinkienė (kanklės), T. Šlajus (obertoninė ragas, perkusija), A. Lukšienė (skaityvė). Programoje M.K. Čiurlionio, B. Kutavičiaus, L. Vaitkūnaitės, V. Lukšo kūriniai

PANEVĖŽYS

Dailės galerija

28 d. 16 val. – menų projektas „Dailės ir muzikos kūrėjų vizijos“. Dalyvauja ansamblis „Musica Humana“ (meno vad. ir dir. – A. Vizgirda), solistai R. Vaicekauskaitė (sopranas), I. Misiūra (bosas), P. Biveinis

Jau dabar naujame interneto portale www.e-kinas.lt galima rasti daugiau kaip šimtą filmų, sukurtų 1919–1961 metais. Portalas nuolat

papildomas naujais filmais. Planuoja, kad artimiausiu metu bus prieinamas tūkstantis lietuviškų dokumentinės kinos archyvas iš Lietuvos operatoriai Steponas Uzdonas, Alfonsas Žibas, Stasys Vainalavičius. Jų darbus galima rasti www.e-kinas.lt portale, pasirinkus kolekciją „Prieškario

(smuikas), R. Beinaris (obojus), R. Jasiukaitis (violončelė). Koncerto metu bus demonstruojama tapytojo A. Stasiulevičiaus tapybos ciklų vaizdo projekcija „Senasis Vilnius“, „Žvaigždynai“, „Septyni paskutiniai mūsų įšangytojo žodžiai ant kryžiaus“. Vaizdo ir muzikos režisūra A. Vizgirdas, vaizdo projekcija A. Krajinsko

Vaka rai

VILNIUS

Rašytojų klubas

29 d. 17 val. *Prienų Just. Marcinkevičiaus viešojoje bibliotekoje* – išėvijos pocėjos vakaras „Mus kaip žolę likimas išrovė“ (Kazys Bradūnas, Bernardas Brazdžionis, Liūnė Sutema). Programą atlieka aktorė O. Dautartaitė ir klarnetininkas V. Andriuškevičius

30 d. 12 val. *Lazdijų rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje*, 30 d. 16 val.

Veisiejų bibliotekoje – literatūros vakaras „Atabradai: Albinui Žukauskui 100“. Dalyvauja literatūrologė A. Lapinskiė, poeto kūrybą skaito I. Plausiňaitė, prisiminimais apie rašytojų dalijasi poetė A. Žukausko dukte G. Žukauskaitė-Nogienė, dzūkiškas dainas atlieka dainininkas D. Sadauskas

30 d. 17.30 *Lietuvos rašytojų sąjungos Baltojoje salėje* – poezijos ir muzikos valanda „Pavasaris. Anava. Maironis jau žydi“, skirta Mairioniui 150-osioms gimimo metinėms. Programą atlieka aktorė D. Jankauskaitė, kompozitorius A. Kulikauskas, birbyninkės K. Mikiška

31 d. 17.15 *Vilniaus Šv. Kryžiaus bažnyčioje* – Šv. Mišios už mirusius rašytojus. Šv. Mišias aukos kunigas R. Doveika

Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus

29 d. 19 val. – „Post scriptum“ (pagal M. Delibes romaną „Penkios valandos su Mariju“). Idėjos aut., rež. ir atlikėja – E. Tulevičiūtė, spektaklio muzikinio spredimo autorė ir flamenco solistė – B. Bublytė.

Spektaklyje dalyvauja flamenco klubo „Tientos“ šokėjai (I. Čibirienė, M. Golubeva,

S. Tamošauskienė, E. Afanasjeva, R. Valančiūtė, V. Laurinaitienė) ir pianistas F. Zakrevskis

Lietuvos teatro sąjunga

29 d. 18 val. – H. Šabasevičiaus knygos „Liepsnojančios maestra“ apie baletmeisterį, choreografię E. Bukaitytė pristatymas

KAUNAS

Menininkų namai

26 d. 18 val. – sarsuela „Rečiausiai meilės istorija“. Vaidina E. Bendoriūtė ir P. Venslovas, komp. – V. Bartulis, scenogr. –

A. Paškonytė, vaizdo projekcijos aut. – G. Velykis, rež. – V. Valašinas

Bibliografinės žinios

MENAS

Fotografo mintis : geresnės skaitmeninės fotografijos: kūrybinis požiūris / Michael Freeman ; [iš anglų kalbos vertė Jūratė Juškienė]. – Kaunas : Kitos knygos, [2012] (Spausd. Kinijoje). – 192 p. : iliustr. – (Fotoprofes.). – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-609-427-067-3

Paprastasis sumi-e menas : japonų tapyba tušu / Takumasa Ono ; [iš anglų kalbos vertė Linda Tilindytė]. – Vilnius : Mintis, [2012] (Vilnius : Spauda). – 129, [1] p. : iliustr. – (Kurkime kartu). – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-5-417-01045-3

Pasaulis pagal Barç : [avangardinio kino kūrėjo, režisieriaus, aktoriaus, vokalo Artūro Baryso-Baro portretas: istorijos, pokalbiai, vaizdai] / sudarytojas Gediminas Kajėnas ; [tekstas rengė Gediminas Kajėnas, Auksė Kancerevičiūtė, Kristina Buidovaitė ir Kasparas Pocius]. – [Kaunas] : Kitos knygos [etc.], [2012] (Vilnius : BALTO print). – 296 p. : iliustr., faks. – Tiražas 1200 egz. – ISBN 978-609-427-079-6

Rudenėja : akvarelės / Aldona Jonikiėnė. – [Klaipėda] : S. Jokužio leidykla-spaustuvė ; [Gargždai (Klaipėdos r.)] : Klaipėdos rajono savivaldybė, 2012 ([Klaipėda] : S. Jokužio I-kla-sp.). – 24, [1] p. : jsk. virš. : iliustr. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-9986-31-366-3

Adasa Skliutauskaitė : [grafikės kūrybos albumas / sudarytojas Jurgita Ludavičienė, Danutė Zovienė ; teksto autorė Jurgita Ludavičienė]. – [Vilnius] : Artseria, [2012] ([Vilnius] : Petro ofsetas). – 135, [1] p. : iliustr. – (Lietuvos dailė – Lithuanian art : XX-XXI a. sandūra). – Dalis gretut. teksto liet., angl. – Santr. angl. – Tiražas 700 egz. – ISBN 978-9986-716-85-3 (jr.)

Tautos teatras : medžiaga Lietuvos teatro istorijai / Klaipėdos universitetas, Lietuvos klojimo teatro draugija, Lietuvos teatro istorijos ir tradicijų draugija ; [redakcinė komisija: P. Bielskis (pirmininkas) ... [et al.]. – Klaipėda : [Klaipėdos rytas], 1999- .

[Nr.] 5 / Klaipėdos universitetas, Lietuvos klojimo teatro draugija ; [sudarė Dalia Reikalienė]. – Klaipėda : [S. Jokužio leidykla-spaustuvė], 2012 (Klaipėda : S. Jokužio I-kla-sp.). – 412, [1] p. : iliustr. – Santr. angl. – Lietuvos Atgimimo dvidešimtmeciu, kun. Jono Katelės giminė 180-čiu. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9986-31-352-6

Teatrinė improvizacija: priemonė kurti saugią ir kūrybišką bendruomenę mokykloje : improvizacijos metodų praktinio taikymo metodika / [Andrius Žebrusko improvizacijos teatras ir mokykla]. – [Klaipėda : S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2012] (Klaipėda : S. Jokužio I-kla-sp.). – 80 p. : iliustr. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9986-31-351-9

Trumpa esė apie giliaspaudų netechnologiniai nukrypimai : [mokomoji knyga] / Matas Dūda. – Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012 ([Vilnius] : BALTO print). – 117, [1] p. : iliustr. – Tiražas [450] egz. – ISBN 978-609-447-042-4 (jr.) : [70 Lt 40 ct]

GROŽINĖ LITERATŪRA

Ananasinis vanduo puikiajai damai : kar@s ir taika : [apsakų rinkinys] / Viktor Pelevin ; iš rusų kalbos vertė Irena Potašenė. – Kaunas : Kitos knygos, [2012] ([Kaunas] : Spindulio sp.). – 303 p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-427-078-9 (jr.)

Artumų Erčios : [eileraščiai] / Justas Jasėnas ; [ilustracijos Stasės Medytės]. – Anykščiai [i.e. Vilnius] : Petro ofsetas, 2012 ([Vilnius] : Petro ofsetas). – 95, [1] p. : iliustr. – Tiražas [800] egz. – ISBN 978-609-420-240-7

Dailidės pieštukas : [romanas] / Manuel Rivas ; iš ispanų k. vertė Alma Naujokaitienė. – [Kaunas] : Kitos knygos, [2012] (Kaunas : Spindulio sp.). – 182 p. – Tiražas 1200 egz. – ISBN 978-609-427-075-8

Ir mes čia buvome... : dokumentinė proza / Milda Telksnytė, Vygandas Račkaitis. – Vilnius : Petro ofsetas, 2012 ([Vilnius] : Petro ofsetas). –

„Grésmingas“

Savaitės filmai

Filmas apie meilę ir grybus ***

Liusjenas (Jason Cortlund) ir Regina (Tiffany Esteb) yra grybautojai. Jie verčiasi rinkdamis grybus Naujojo Džersio miškuose ir tiekdami juos Niujorko restoranams. Jų gyvenimo būdas paprastas, o pajamos nestabilios. Kad užsitikrintų finansinį saugumą ir karjeros perspektyvas, Regina nusprendžia įsidarbinti aukštostas klasės restoranė. Liusjenas sprendimui prieinasi ir siūlo atsakytį buto, tapti klajojančiais grybautojais. Šis filmas – JAV neprilausomų Jasono Cortlundo ir Julios Halperin pilnametražis debiutas, kurio premjera vyko Roterdamo festivalyje (JAV, 2012). (Vilnius)

Grésmingas ***

Detektyvų, kuriu pagrindas – realūs įvykiai, autorius Elisonas (Ethan Hawke) kartu su šeima persikelia į mažą miestelį ir apsigyvena sename name. Visi jo ankstesni gyventojai buvo nužudyti. Rašytojas randa 8 mm kino juostas, kurios padės įminti nusikaltimą. Bet nieko nebūna veltui. Name pradeda dėtis siaubingi dalykai, ir rašytojo šeimai iškyla pavojus. Scotto Derricksono filmas pirmiausia, žinoma, skirtas kruvinų siaubų mėgėjams (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Kazino apiplėsimas ****

Džekis Kuganas yra samdomas žudikas. Jis mėgsta dirbtį greitai, be žodžių ir nepakenčia jokio bendravimo su būsimą auką. Džekui geriausia užmušti subtiliai ir iš tam tikros distancijos. Jis nėra pigus, bet užtata geriausias. Džekis pasamdomas atgauti pinigus, kurie buvo pavogti mafiai lošiant pokerį, ir nubausti bepročius, kurie pasiryožo tokiai kvailai vagystei. Judėdamas Naujojo Orleano gatvėmis Džekis ramiai žudo tuos, kurie mirties nusipelnė, ir tuos, kuriems paprasčiausiai pritrūkė sėkmės. Koganas yra kaip mirtis. Jo neįmanoma išvengti... Ilgai lauktame talentingo Andrew Dominiko filme pagrindinių vaidmenų sukūrė Bradas Pittas, jo partneriai – Scootus McNairy, Benas Mendelsohnas, Jamesas Gandolfini, Vincencias Curatola, Richardas Jenkinsas, Ray'us Liotta, Samas Sheppardas (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Kelyje ***

Po tévo mirties pradedanties rašytojas Selas Paradaizas susipažista su jaunu ir žaviu Dinu Moriarciu. Šis ką tik išėjo iš kalėjimo ir yra vedės gražuolę Marilu. Visi trys tampa neišskiriamais draugais. Siekdami višiskos laisvės jie nesitaiksto su jokiais gyvenimo salygiškumais ir leidžiasi į kelionę, atrasdami pasaulį, kitus žmones ir save. Pagal bitnikų kartos bibliją – Jacko Kerouaco romaną – sukur tame Walterio Salleso filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Kristen Stewart, Amy Adams, Kirsten Dunst, Viggo Mortensenas, Steve'as Buscemi, Garretas Hedduntas, Tomas Sturridge'as (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Pabandom iš naujo ***

Pasaulis sensta, todėl vis daugiau filmų kuriamas pagyvenusiems žmonėms. Tokie ir naujos Davido Frenkelio komedijos herojai, kuriuos suvaidino Meryl Streep ir Tommy Lee Jonesas. Po trijų dešimčių vedybinio gyvenimo metų Kei nori atgaivinti gerokai prieblesius jausmus. Sužinojusi, kad „Great Hope Springs“ įsikūrė šeimos santykių specialistas (Steve Carell), Kei nusprendžia įkalbėti savo skeptiškai nusiteikusį vyra Arnoldą dalyvauti intensyviuose vedybinio gyvenimo terapijos kursuose. Jie turi padėti sutuoktiniams likti kartu (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Pragaras rojuje ***

Ispanų režisierius Juano Antonio Bayonos filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Naomi Watts, Tomas Hollandas, Ewanas McGregoras ir Geraldine Chaplin. Tai tikra istorija pagrįstas pasakojimas apie šeimą, kurios Kalėdų atostogas Tailande 2004-ųjų gruodį nutraukė cunamis. Kartu su tūkstančiais kitų, atsidūrusių katastrofos centre, šeima stengiasi išgyventi ir atrasti vieni kitus (JAV, Ispanija, 2012). (Vilnius, Kaunas)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras – Milda Brukštutė

Publicistikai – Laima Kreivytė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacobovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

26–31 d. – Asterikas ir Obelikas Jos Didenybės tarnyboje (3D, Prancūzija) – 16.30, 18.40, 21.40
Pagrobimas 2. Neišvengiamas kerštas (Prancūzija) – 11.45, 14, 16.15, 18.30, 20.40
27 d. – G. Verdi „Otelas“. Tiesioginė premeiros translacija iš Niujorko Metropolitanoperos – 19.55
26 d. – Led Zeppelin. Celebration Day – 21.30
31 d. – 007 operacija Skyfall (JAV) – 19 val.
26–31 d. – Monstrų viešbutis (3D, JAV) – 11, 13.30, 16, 19.10, 22 val.

Monstrų viešbutis (JAV) – 12, 14.15, 16.20
Kazino apliplėsimas (JAV) – 11.30, 14.15, 16.45, 19, 21.20
Pabandom iš naujo (JAV) – 14, 16.40, 19, 21.20

Pragaras rojuje (JAV, Ispanija) – 12.40, 15.30, 18, 20.40

26, 27, 30, 31 d. – Kita svajonių komanda (JAV) – 12.20, 17.15; 28, 29 d. – 12.20, 17.15, 21 val.

26–28, 31 d. – Laukiniai (JAV) – 18.20, 21 val.

26–31 d. – Paranormanai (3D, JAV) – 14.45, 26, 28, 29 d. – Pokalbiai rimtomis temomis (rež. G. Beinoriūtė) – 19.30

26–31 d. – Karališka drėsa (JAV) – 11.40

Meilė yra viskas, ko reikia (Danija) – 13.40,

19 val.; Laiko kilpa (JAV) – 16.20, 21.30

Paranormanai (JAV) – 11.30, 15.50; | Romų

su meile (Ispanija, Italija, JAV) – 13.30, 18 val.;

Kelyje (Prancūzija, D. Britanija, JAV, Brazilija) – 20.20; Ledynmetis 4: žemynų atsiradimas (JAV) – 11.15

Forum Cinemas Akropolis

26–31 d. – Asterikas ir Obelikas Jos Didenybės tarnyboje (3D, Prancūzija) – 16.30, 18.40, 21.40, 16.15, 19, 21.40

Grésmingas (JAV) – 11, 13.30, 15.45, 18.15, 21 val.

Pagrobimas 2. Neišvengiamas kerštas (Prancūzija) – 11.30, 14, 16, 18.30, 20.45

26 d. – Led Zeppelin. Celebration Day – 21.30

31 d. – 007 operacija Skyfall (JAV) – 19 val.

26 d. – Monstrų viešbutis (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.15, 17.45; 27 d. – 10.15, 12.45, 15.15, 17.45, 20 val.

26–31 d. – Pragaras rojuje (JAV, Ispanija) – 13, 15.30, 18, 20.30; Meilė yra viskas, ko reikia (Danija) – 16.30; 26–21, 31 d. –

Pabandom iš naujo (JAV) – 19.15;

26–31 d. – Laukiniai (JAV) – 21.45

26–31 d. – Karališka drėsa (JAV) – 10.30

26, 27 d. – Laiko kilpa (JAV) – 22.45

26–31 d. – Ledynmetis 4: žemynų atsiradimas (JAV) – 11.30

Animacinių filmų festivalis „Tindirindis 2012“

26 d. – „Rusų animacijos 100 metų jubiliejaus filmų programa“ – 19 val.

27 d. – programa „Pasaulio pažinimas“ – 13 val.

27 d. – animacijos programa „Istorijos mažyliai“ – 15 val.

27 d. – programa „Lietuvių animacija“ – 17 val.

28 d. – animacijos programa „Geri draugai“ – 13 val.

28 d. – programa „Pasakų pasaulis“ – 15 val.

28 d. – programa „Jausmų vandenynas“ – 17 val.

29 d. – programa „Didžioji kelionė“ – 19 val.

30 d. – programa „Politiniai motyvai“ – 19 val.

31 d. – programa „Siaubo vakarienė“ – 19 val.

XI. 1 d. – animacinė programa „Siaubai ir sapnai“ – 16 val.

Pasaka

26 d. – Astostogos prie jūros (Prancūzija) – 17.15; 27 d. – 19 val. 29 d. – 18 val.;

30 d. – 20 val.

26 d. – Pokalbiai rimtomis temomis (rež. G. Beinoriūtė) – 19.30; 27 d. – 17.30;

28 d. – 16 val.; 28 d. – 21.30; 29 d. – 18.30; 30 d. – 20.30; 30 d. – 18 val.

26 d. – Kelyje (Prancūzija, D. Britanija, JAV, Brazilija) – 21 val.; 27 d. – 21.15;

30 d. – 20 val.

26, 28 d. – Pusbroliai (Ispanija) – 17 val.;

29, 30 d. – 18.15; 30 d. – 20.15

26 d. – | Romų su meile (Ispanija, Italija, JAV) – 19 val.; 27 d. – 17 val.; 29 d. – 20.30;

30 d. – 18.15

26 d. – Grésmingas (JAV) – 21.15; 27 d. – 21.30

26 d. – konkursinė „Tindirindžio“ programa „Politiniai motyvai“ – 18.30

26 d. – konkursinė „Tindirindžio“ programa „Siaubo vakarienė“ – 20.30

27 d. – Jos (Lenkija, Prancūzija) – 19.15;

28 d. – 19 val.

26, 28 d. – Pusbroliai (Ispanija) – 17 val.

29, 30 d. – 18.15; 30 d. – 20.15

26 d. – | Romų su meile (Ispanija, Italija, JAV) – 19 val.; 27 d. – 17 val.; 29 d. – 20.30;

30 d. – 18.15

26 d. – Grésmingas (JAV) – 21.15; 27 d. – 21.30

26 d. – konkursinė „Tindirindžio“ programa „Eksperimentiniai filmai. Figūra Z“ – 16.30

28 d. – konkursinė „Tindirindžio“ programa „Žvaigždžių debiutai“ – 20 val.

28 d. – Jacko Kerouaco Amerika (JAV) – 17.30; 29 d. – 20.15; 30 d. – 18 val.

28 d. – Vila Henrieta (Austrija, Šveicarija) – 15 val.

28 d. – trumpametraių filmų programa – 21.15

28 d. – Savaigalis su Pasaka – 14 val.

28 d. – konkursinė „Tindirindžio“ programa „Muzika ir grafika“ – 18 val.

27 d. – konkursinė „Tindirindžio“ programa „Žvaigždžių debiutai“ – 20 val.

28 d. – Jacko Kerouaco Amerika (JAV) – 17.30; 29 d. – 20.15; 30 d. – 18 val.

28 d. – Žemės ūkio tragedija* – 20 val.

30 d. – Hasta la vista (Danija) – 20.15

30 d. – konkursinė „Tindirindžio“ programa „Jausmų vandenynas“ – 18.30

31 d. – „Kino vakarai su Izolda“ – 19 val.

26 d. – konkursinė „Tindirindžio“ programa „Žmogaus tragedija* – 20 val.

27, 29, 31 d. – Egzorcizmas (JAV) – 22.15

26–31 d. – Kazino apiplėsimas (JAV) – 12, 14.15, 16.30, 1